ЗВЯЗДА

11 студзеня 1996 г. чацвер, № 9 (22812)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 700 рублёў

РОЗГАЛАС

НУРСУЛТАН НАЗАРБАЕЎ ПРЫБУДЗЕ Ў МІНСК 17 СТУДЗЕНЯ

Напярэдадні самміта кіраўнікоў дзяржаў СНД у Маскве прэзідэнт Казахстана Нурсултан Назарбаеў наведае Мінск з афіцыйным візітам. Ён прыбудзе ў беларускую сталіцу 17 студзеня.

Як стала вядома карэспандэнту БЕЛТА, у ходзе гэтага візіту адбудуцца яго перагаворы з кіраўніком беларускай дзяржавы Аляксандрам Лукашэнкам. Бакі падпішуць пакет двухбаковых беларуска-казахскіх дакументаў. Плануецца, што абодва прэзідэнты правядуць прэс-канферэнцыю для прадстаўнікоў беларускіх і замежных сродкаў масавай інфармацыі.

Аляксандр ЛЮШКЕВІЧ, БЕЛТА.

НОВЫЯ ПРЭЗІДЭНЦКІЯ ЎКАЗЫ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка прыняў Указ аб назначэнні Дастанкі Анатолія Паўлавіча старшынёй Вышэйшага атэстацыйнага камітэта рэспублікі. Ён вызвалены ад пасады старшыні Вышэйшай атэстацыйнай камісіі пры Кабінеце Міністраў.

Начальнікам Галоўнага ўпраўлення па дзяржаўных матэрыяльных рэзервах пры Кабінеце Міністраў назначаныЦіткоў Станіслаў Пятровіч.

Еўтухоўскі Міхаіл Міхайлавіч назначаны першым намеснікам міністра гандлю.

За значны ўклад у развіццё беларускай навукі, падрыхтоўку навуковых кадраў указам Прэзідэнта намесніку дырэктара Інстытута філасофіі і права Акадэміі навук Беларусі Семянкову Віктару Іванавічу прысвоена ганаровае званне «Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь».

Ганаровае званне «Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь» прысвоена пісьменніку, старшаму навуковаму супрацоўніку Беларускага інстытута інфармацыі і прагнозу Скобелеву Эдуарду Марцінавічу. Ён удастоены яго за значны ўклад у развіццё беларускай літаратуры.

За вялікі ўклад у развіццё і забеспячэнне стабільнай работы Беларускай энергасістэмы начальніку Аб'яднанага дыспетчарскага ўпраўлення энергасістэмамі краіны Вержбаловічу Анатолію Уладзіміравічу прысвоена ганаровае званне «Заслужаны работнік прамысловасці Рэспублікі Беларусь».

БЕЛТА.

У ПЯТНІЦУ НАДВОР'Е ПАЛЕПШЫЦЦА

Сёння ўдзень зона снегападаў сыдзе з тэрыторыі рэспублікі, і надвор'е палепшыцца. Месцамі пройдуць невялікія ападкі. У цэнтральных і заходніх раёнах рэспублікі чакаюцца туманы і галалёдзіца. Вецер паўднёвы ад 7 да 12 метраў у секунду. Тэмпература ўначы 3—8 градусаў марозу, удзень — ад 1 цяпла да 4 марозу. У Мінску без істотных ападкаў, туман і галалёдзіца. Максімальная тэмпература — ад 1 градуса марозу да 3 градусаў цяпла. 12 і 13 студзеня ў заходніх і цэнтральных раёнах рэспублікі надвор'е істотна не зменіцца, а ў Гомельскай і Магілёўскай абласцях тэмпература панізіцца ўначы да 9—14, удзень — да 4—9 градусаў марозу.

Вера ЧЫЖЫК, супрацоўнік Белгідрамета.

БЕЛАРУСЬ РЫХТУЕЦЦА ПАКАРЫЦЬ ГЕРМАНІЮ

Альбом пад назвай «Беларусь» стане своеасаблівым даведнікам па беларускіх стэндах на Гановерскім універсальным кірмашы, раскажа аб усіх сферах жыцця нашай рэспублікі. Да адкрыцця кірмашу ў Германіі ў красавіку гэтага года ён будзе выдадзены на беларускай, нямецкай і англійскай мовах.

Так вырашыў аргкамітэт па падрыхтоўцы экспазіцыі рэспублікі і правядзенні Дзён эканомікі Беларусі на гэтым прэстыжным міжнародным аглядзе тавараў.

БЕЛТА.

АГУЛЬНААДУКАЦЫЙНУЮ ШКОЛУ ЧАКАЕ РЭФОРМА

Да 1 ліпеня 1996 года распрацаваць канцэпцыю і праграму рэформы агульнаадукацыйнай школы — такое даручэнне Міністэрству адукацыі зрабіў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка. Гэта распараджэнне ён прыняў у мэтах фарміравання эфектыўнай нацыянальнай сістэмы адукацыі, якая адпавядае задачам грамадскай трансфармацыі і патрэбам дзяржавы.

Кіраўнік дзяржавы даручыў Мінфіну выдзеліць у гэтым годзе Мінадукацыі неабходныя сродкі для навукова-метадычнага забеспячэння распрацоўкі канцэпцыі. Кабінету Міністраў прапанавана распрацаваць прапановы па кадраваму забеспячэнню рэформы з улікам новых навукова-метадычных і арганізацыйна-кіраўніцкіх функцый Мінадукацыі.

Галоўнаму ўпраўленню грамадска-палітычнай інфармацыі Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь даручана арганізаваць шырокае грамадскае абмеркаванне канцэпцыі і праграмы рэформы агульнаадукацыйнай школы ў сродках масавай інфармацыі.

БЕЛТА.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ЗЯЛЁНЫЯ «ВАЎКІ» ПАКІНУЛІ КРЫВАВЫ СЛЕД

У Кізляры сапёры працягваюць размініраванне бальніцы, якая на працягу сутак знаходзілася пад кантролем чачэнскіх тэрарыстаў.

Учора раніцай аўтакалона з чачэнскімі тэрарыстамі, 165 заложнікамі і членамі ўрада Дагестана пакінула Кізляр і накіравалася ў Гудэрмес. Аднак у раёне сяла Першамайскае, на мяжы Чачні і Дагестана, яна спынілася. Паводле даных Міністэрства ўнутраных спраў Расіі, затрымка калоны з 11 аўтобусаў і двух «КамАЗаў» выклікана тым, што тэрарысты выставілі новыя патрабаванні, быццам бы не прадугледжаныя першапачатковымі дамоўленасцямі. Лідэр тэрарыстаў Радуеў (зяць Дудаева) настойвае на тым, каб на тэрыторыі Чачні калону суправаджалі прадстаўнікі ўнутраных войскаў Расіі. Калону кантралююць 250 баевікоў.

Пакуль незразумела, чаму тэрарысты, якія збіраліся стаяць да канца ў выпадку, калі іх патрабаванні аб вывадзе расійскіх войскаў з тэрыторыі Чачні, прызнанні Дудаева прэзідэнтам рэспублікі і заканчэнні ваенных дзеянняў, якія накіраваны супраць Чачні, не будуць выкананы, пагадзіліся пакінуць горад і вызваліць большасць з 2000 заложнікаў. Аднак і за суткі «ваўкі» (так яны сябе называюць) паспелі пакінуць у Кізляры жахлівыя сляды свайго знаходжання: у выніку перастрэлак загінулі 5 супрацоўнікаў міліцыі, 12 атрымалі раненні і двое зніклі без вестак. У аўторак у другой палове дня, былі расстраляны двое заложнікаў.

Прэм'ер-міністр Расіі Віктар Чарнамырдзін заявіў учора раніцай, што бандыты, якія захапілі заложнікаў, абавязкова панясуць пакаранне, аднак пакуль незразумела, як уладам удасца гэта ажыццявіць.

На думку экспертаў, атака на Кізляр у многім нагадвае напад атрадаў Басаева на Будзёнаўск, у выніку якога загінула больш за 100 чалавек.

Развязка будзёнаўскай трагедыі была надзвычай простай — тэрарыстам гарантавалі свабодны праход у Чачню ў абмен на вызваленне заложнікаў. Сёння пакуль што ўсё рухаецца да таго, што кізлярскі канфлікт будзе мець такое ж заканчэнне.

Сяргей ПРОТАС.

ПРЫВЕДЗЕНЫ Ў ВЫКАНАННЕ

Час ад часу ў прэсе з'яўляюцца паведамленні аб тым, што суды прысуджаюць злачынцаў да выключнай меры пакарання -- расстрэлу. А колькі такіх прыгавораў прыведзена ў выкананне?

Як стала вядома з кампетэнтных крыніц, летась да пакарання смерцю абласныя і мінскі гарадскі суды прыгаварылі 47 злачынцаў. У адносінах да 26 чалавек гэтыя прысуды прыведзены ў выкананне. Астатнія справы пакуль знаходзяцца на разглядзе або ў Вярхоўным судзе, або ў Прэзідэнта краіны.

Аляксей ТАРАНАЎ.

ПАРЛАМЕНЦКІ ДЗЁННІК

Сямён Шарэцкі выбраны Старшынёй Вярхоўнага Савета

Дзве тэмы былі галоўнымі ў Вярхоўным Савеце 10 студзеня: выбары спікера і пытанне асвятлення сесіі сродкамі масавай інфармацыі. Другое пытанне набыло асабліва востры сэнс у сувязі з прыкрай недарэчнасцю: у прэс-цэнтры Вярхоўнага Савета, дзе знаходзіцца большасць акрэдытаваных журналістаў, адключылі тэлеманіторы, і калегі не маглі сачыць за тым, што адбываецца ў Авальнай зале. Начальнік упраўлення інфармацыі Сакратарыята Вярхоўнага Савета Васіль Вараб'ёў у роспачы разводзіў рукамі: напярэдадні па камандзе ад кіраўніцтва Белтэлерадыёкампаніі ў Авальнай зале былі спешна дэманціраваны перасоўныя тэлеўстаноўкі, якія заўсёды працавалі на прэс-цэнтр. Такім чынам, некалькі соцень беларускіх і замежных журналістаў страцілі магчымасць назіраць за дзейнасцю Вярхоўнага Савета, а ў саму залу пропускі атрымалі толькі 38 журналістаў. Дэпутаты, што называецца, увайшлі ў становішча і па прапанове С. Шушкевіча прагаласавалі за дазвол усім журналістам прайсці ў Авальную залу або на балкон.

На гэтым тэма асвятлення дзейнасці ВС сродкамі масавай інфармацыі не была закрыта. Старшыня рэдакцыйнай камісіі Леанід Юнчык прадставіў дэпутатам адпаведны праект пастановы па гэтым пытанні, які, аднак, быў жорстка раскрытыкаваны парламентарыямі. Рэдакцыйная камісія ўлічыла ўсе прапановы і заўвагі ад дэпутатаў і структур выканаўчай улады, тэлебачання і прапанавала настолькі кампрамісны варыянт, што ён пазбаўляў ужо Вярхоўны Савет магчымасці аб'ектыўна прадстаўляць сваю дзейнасць. Не былі ўлічаны прапановы аб трансляцыі па тэлебачанні раздзела «Рознае», аб штотыднёвай «Парламенцкай гадзіне», аб трансляцыі пасяджэнняў па радыё і інш. Разам з тым, як заўважыла дэпутат Вольга Абрамава, такая пастанова ўтрымлівае ў сабе пагрозу маніпуляцыі і цэнзуры

Час выбіраць.

і можа прывесці да парушэння правоў парламента і права грамадзян на інфармацыю. У цэлым дэпутаты згадзіліся накіраваць праект пастановы на дапрацоўку.

З раніцы адбыліся дыскусіі па ўсіх пяці кандыдатурах, якія прайшлі без надта вострых спрэчак, і дэпутаты падтрымалі ўсе вылучаныя кандыдатуры, акрамя В. Кебіча, які ўзяў самаадвод. Аднак перад зацвярджэннем агульнага спіса для галасавання адбылася яшчэ адна неспадзяванка: Пятро Краўчанка па волі рашэння фракцыі сацыял-дэмакратаў аб'явіў аб зняцці сваёй кандыдатуры на карысць Сямёна Шарэцкага. Такім чынам, шанцы апошняга на абранне старшынёй узраслі.

Каля гадзіны дня дэпутаты пачалі галасаванне па чатырох кандыдатурах: Станіслава Багданкевіча, Мечаслава Грыба, Сяргея Калякіна і Сямёна Шарэцкага. Галасаванне адбывалася тайна, з выкарыстаннем бюлетэняў, праз т. зв. «кабінкі».

Па выніках галасавання ніхто не быў абраны Старшынёй Вярхоўнага Савета. Станіслаў Багданкевіч атрымаў 38 галасоў у сваю падтрымку, Мечаслаў Грыб — 18, Сяргей Калякін — 50, Сямён Шарэцкі — 51. 40 дэпутатаў выкраслілі ўсе кандыдатуры. Удзельнічалі ў галасаванні 197 бюлетэняў. Несапраўдных бюлетэняў не было. Паводле папярэдняй дамоўленасці паміж фракцыямі аграрыяў і камуністаў, у выпадку, калі ў другі тур выходзяць іх прадстаўнікі, то той, хто атрымаў менш галасоў, абавязаўся зняць сваю кандыдатуру. Адзін голас фактычна вырашыў лёс прэтэндэнта на спікерскую пасаду на карысць Шарэцкага. Пасля зацвярджэння пратакола галасавання Сяргей Калякін выказаў жаданне зняць сваю кандыдатуру.

Аднак у сувязі з тым, што такое рашэнне магло б выклікаць пэўныя юрыдычныя калізіі, ён проста заклікаў усіх сваіх аднадумцаў, якія за яго галасавалі, аддаць свае галасы Сямёну Шарэцкаму і паабяцаў тое ж самае зрабіць і са сваім уласным голасам.

Мечаслаў Грыб і Станіслаў Багданкевіч, падзякаваўшы тым, хто за іх галасаваў, таксама заклікалі іх падтрымаць кандыдатуру Шарэцкага. «Я чакаў напалову меншую падтрымку, — заявіў Станіслаў Багданкевіч, — таму лічу вынік асабістай перамогай.»

Пры паўторным галасаванні 108 дэпутатаў прагаласавалі за кандыдатуру Сямёна Шарэцкага, 88 — супраць. Такім чынам, ён выбраны Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларусі і прыступіў да выканання сваіх абавязкаў.

Сёння ў парламенце — праца ў фракцыях па ўзгадненню кандыдатур намеснікаў Старшыні і кіраўнікоў парламенцкіх камісій.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

Аб чым гаварылі кандыдаты на спікерскае крэсла?

Калі выйдзе ў свет гэты нумар газеты, магчыма, ужо будуць вядомы вынікі выбараў Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Тым не менш, уяўляе цікавасць тое, аб чым гаварылі кандыдаты на спікерскае крэсла ў сваіх перадвыбарных прамовах.

9 студзеня на вячэрнім пасяджэнні Вярхоўнага Савета, калі дэпутаты прыйшлі да першага пункта парадку дня — выбары старшыні парламента — і старшынствуючы (А. Абрамовіч, кіраўнік Цэнтравыбаркома) заклікаў вылучаць кандыдатуры, у зале пачуўся агульны ўздых нерашучасці: ніхто з фракцый не рашаўся першым прапанаваць даўно абгавораную і зацверджаную кандыдатуру. Гэтым як бы была падкрэслена важнасць моманту. І пазней, калі праз паўгадзіны завяршылася вылучэнне, даўшы даволі сціплы вынік (спіс з шасці вельмі вядомых прозвішчаў), адчулася, што настрой парламентарыяў у гэтым пытанні быў далёкім ад авантурыстычнага. Былі вылучаны даўно вылічаныя журналістамі кандыдатуры, адобраныя на пасяджэннях фракцый і пленумаў: першы сакратар ЦК ПКБ Сяргей Калякін, лідэр АГП Станіслаў Багданкевіч, кіраўнік Аграрнай партыі Сямён Шарэцкі, экс-прэм'ер Вячаслаў Кебіч (ад фракцыі «Згода»), былы міністр замежных спраў ва ўрадзе апошняга Пятро Краўчанка — ад сацыял-дэмакратычнай фракцыі «Беларусь», і незалежны кандыдат Мечаслаў Грыб, які 9 студзеня склаў паўнамоцтвы спікера Вярхоўнага Савета мінулага склікання. Такім чынам, ніякіх нечаканасцей, поўная сур'ёзнасць намераў. Што, аднак, не можа гарантаваць станоўчага выніку, бо галасы падзелены паміж фракцыямі, якія так і не здолелі дагаварыцца аб адзінай кандыдатуры. Відаць, дамаўляцца будзе лягчэй, калі тайнае галасаванне выявіць сапраўдны рэйтынг вылучаных фракцыямі прэтэндэнтаў на пасаду спікера.

Такім чынам, увечары 9 студзеня парламентарыі змаглі заслухаць шэсць перадвыбарных прамоў. **Сяргей КАЛЯКІН,** першы сакратар ЦК ПКБ, былы старшыня Савецкага райсавета г. Мінска, а пасля адпаведнага ўказа А. Лукашэнкі аб скасаванні райсаветаў у гарадах — беспрацоўны, нагадаў, што Канстытуцыяй прадугледжана, што асноўныя кірункі ўнутранай і знешняй палітыкі нашай дзяржавы вызначае Вярхоўны Савет у цэлым, а не яго старшыня.

Таму С. Калякін палічыў немэтазгодным вызначаць праграму дзейнасці парламента, а спыніўся толькі на асноўных прынцыпах, якія ён, як верагодны старшыня парламента, будзе выконваць. Па-першае, дзяржава павінна жыць па Канстытуцыі і прынятых у адпаведнасці з ёй законах, а калі каго-небудзь іх палажэнні не задавальняюць, то іх можна мяняць толькі ў заканадаўча ўстаноўленым парадку. І прыклад законапаслушэнства, на думку С. Калякіна, павінны паказваць кіраўнікі краіны самага высокага рангу. Другі прынцып С. Калякіна — неабходнасць канструктыўнага дыялогу і пастаяннага пошуку разумных кампрамісаў розных палітычных сіл у парламенце, кансалідацыя намаганняў усяго дэпутацкага корпуса. Выказаўшы некалькі заўваг адносна арганізацыі працы Вярхоўнага Савета і заканатворчасці, С. Калякін заўважыў, што неабходна ўзмацніць кантрольныя функцыі парламента за выкананнем законаў. Прыярытэтным у дзейнасці ВС на бліжэйшы перыяд С. Калякін назваў забеспячэнне заканадаўчых умоў для стварэння эфектыўнай эканомікі. «У выпадку абрання мяне старшынёй я маю намер няўхільна процідзейнічаць спробам націску на Вярхоўны Савет з дапамогай матэрыяльна-фінансавых рычагоў, ад каго б гэта ні зыходзіла», — заявіў лідэр камуністаў.

Сярод пытанняў да С. Калякіна можна вылучыць два: адносна яго нацыянальнасці, з падтэкстам, што ён не беларус, і заўвагу дэпутата Ю. Малумава, які заявіў, што кіраўнік выканаўчай улады не хацеў бы бачыць на пасадзе спікера камуніста. На апошняе С. Калякін адказаў, што ён не мае сур'ёзнага пацвярджэння падобнай чуткі і што пасада Старшыні ВС не ўплывае на працідзеянне парламента і Прэзідэнта, практычная дзейнасць дакажа, што можна канструктыўна супрацоўнічаць, шукаць шляхі да згоды на прынцыпах захавання Канстытуцыі і законнасці. У сувязі з гэтым пытаннем А. Лукашэнка ўзяў слова і заявіў, што любы Старшыня ВС будзе ім успрыняты як выбар парламента. Яшчэ адзін раз гучала тэма адносінаў Прэзідэнта і парламента ў сувязі з пытаннем дэпутата П. Знаўца, які шчыра пацікавіўся, якім чынам камуністы будуць выконваць свае праграмныя палажэнні па ліквідацыі інстытута прэзідэнцтва. «Гэта пытанне вырашае не кіраўнік Вярхоўнага Савета, а ўвесь Вярхоўны Савет, — адказаў С. Калякін.— Мы сапраўды выступаем за парламенцкае праўленне, але мы паважаем выбар народа, які абраў Прэзідэнта, і не бачым неабходнасці ставіць пытанне аб скасаванні пасады Прэзідэнта».

Станіслаў БАГДАНКЕВІЧ падкрэсліў, што сваё вылучэнне ён разглядае як ацэнку магчымасцей дэмакратычных, рэфарматарскіх сіл у нашым парламенце, як магчымасць даведацца, «колькі нас», колькі такіх, якія разумеюць, што камуністычны эксперымент праваліўся, што народу Беларусі гісторыя падарыла незалежнасць, дзяржаўнасць, якія не павінны стаць разменнай манетай, што няма іншага шляху, акрамя стварэння эфектыўнай сацыяльна арыентаванай рыначнай эканомікі.

Мэта, якая стаіць цяпер перад парламентам, — не згубіць і ўзмацніць сваю годнасць, — зазначыў С. Багданкевіч. «У цяжкіх умовах выбраны Вярхоўны Савет, на фоне прыніжэння парламентарызму у грамадскай думцы, пры байкоце выбараў з боку выканаўчай улады і дэзінфармацыі. І тым больш дастойны выбар народа. Наш парламент — такая ж законная, абраная народам улада, як і Прэзідэнт. І паводзіць мы сябе павінны як роўныя галіны ўлады!..»— шчыра гаварыў вылучэнец фракцыі лібералаў «Грамадзянскае дзеянне» С. Багданкевіч. Яго выступленне было ўспрынята як палітычны маніфест фракцыі.

Прычынай крызісу, які перажывае наша грамадства, ён назваў тое, што старая эканамічная і палітычная сістэма надламаная, а новая не створана. Старая сістэма загнівае, аганізуе і атручвае арганізм, і калі яе не ліквідаваць, магчымы летальны зыход... Зважаючы на левую большасць парламента, С. Багданкевіч вельмі крытычна ацаніў ранейшую адміністратыўную эканамічную сістэму. «Сабатаж правядзення рыначных рэформаў, таптанне на месцы, спроба Прэзідэнта аднавіць цэнтралізаванае каманднае кіраванне эканомікай сведчыць аб неразуменні крыніц крызісу. Жыццё ўсё роўна прымусіць правесці рыначныя рэформы. Спроба адысці ад іх, вярнуцца ў светлае мінулае, адгарадзіцца ад еўрапейскай цывілізацыі толькі зацягнуць хваробу нашай эканомікі», — зазначыў С. Багданкевіч, пераконваючы прысутных у вострай неабходнасці рыначных рэформаў у прамысловасці і сельскай гаспадарцы, стварэння рыначных інстытутаў, развіцця малога і сярэдняга бізнесу, прыцягнення замежных інвестыцый.

«Я лічу, што прамы абавязак парламента — уступіць у самую жорсткую канфрантацыю з тымі інстытутамі дзяржавы, асобамі, якія парушаюць Канстытуцыю і законы. Адным з першых дзеянняў Вярхоўнага Савета павінна стаць заява аб выкананні ўсіх рашэнняў Канстытуцыйнага суда, а Генеральнаму пракурору неабходна прыцягнуць да адказнасці ўсіх службовых асоб, якія не выконваюць гэтыя рашэнні», — заявіў С. Багданкевіч. Сярод вострых негатыўных момантаў нядаўняга мінулага ён назваў адхіленне папярэдняга парламента ад рэгулявання бюджэту, самазахоп яго выканаўчай уладай, што прывяло да таго, што ўсе дзяржаўныя грошы аказаліся ў кішэні Адміністрацыі Прэзідэнта і ўрада і засталіся без кантролю. Неабходна аднавіць кантроль Вярхоўнага Савета над дзяржаўнымі даходамі і расходамі, — заявіў С. Багданкевіч, які выступіў таксама ў абарону свабоды сродкаў масавай інфармацыі: «Улада, якая баіцца пачуць праўду аб сваёй палітыцы, — слабая ўлада. Дзяржаўныя тэлебачанне і радыё, якія ўтрымліваюцца на народныя грошы, не павінны манапалізавацца Прэзідэнтам, парламентам ці кім яшчэ...»

Да С. Багданкевіча таксама было шмат пытанняў, што датычыліся эканомікі, дзейнасці банкаў і інш.

Сямён ШАРЭЦКІ, кандыдат ад фарміруемай фракцыі аграрыяў, які лічыцца адным з фаварытаў гэтых выбараў, акцэнтаваў увагу на неабходнасці пошуку ўзаемаразумення паміж парламентам і Прэзідэнтам, каб разам і спакойна знайсці выйсце са складанага становішча, у якім аказалася наша маладая дзяржава. Гэтая тэма — супрацоўніцтва ўсіх галін улады — была скразной у прамове С. Шарэцкага, які выступаў за ўзаемную павагу, павышэнне аўтарытэту ўсіх органаў улады.

«Аграрная партыя, і я ў тым ліку, маем пункт гледжання наконт неабходнасці стварэння ў нашай краіне рыначнай шматукладнай кіруемай эканомікі. Клікаць людзей у мінулае — значыць пазбаўляць іх будучыні. У дэмакратычным грамадстве асоба і ўласнасць павінны быць недатыкальныя... Пры ажыццяўленні эканамічных рэформаў трэба пастарацца як мага меней разбурыць матэрыяльную базу буйной вытворчасці. І таму раздзяржаўленне і прыватызацыю трэба падзяліць на малую і вялікую. Малую прыватызацыю трэба правесці хутка, пажадана за грошы, а не чэкі. Вялікую прыватызацыю на першым этапе трэба абмежаваць прыватызацыяй кіравання і вынікаў працы, а не ўласнасці на сродкі вытворчасці. Зрабіць гэта можна з дапамогай арэнды. А вельмі буйныя заводы, энергетыка, сувязь, медыцына, асвета і ў будучым павінны заставацца дзяржаўнымі», — выказаў С. Шарэцкі сваё бачанне эканамічных

праблем і перспектыў Беларусі. Ён падкрэсліў, што аграрнікаў несправядліва называюць лабістамі сельскай гаспадаркі і зазначыў, што ў АПК таксама трэба праводзіць рэформы, але нельга пры гэтым разбураць матэрыяльную базу буйной вытворчасці. С. Шарэцкі выступіў таксама супраць прыватызацыі зямлі. Выказаўся ён і яшчэ па адным вострым для левых сіл пытанні: «Нам трэба перастаць падманваць людзей, што як быццам можна аднавіць Савецкі Саюз. Гэта толькі цешыць іх нязбытнымі надзеямі і не накіроўвае на неабходнасць умацавання сваёй дзяржавы. Мы павінны пашыраць нашы адносіны з Расіяй, але думаць, што мы заўтра з ёй аб'яднаемся, ці што яна нешта будзе прадаваць нам за паўцаны — гэта значыць быць проста наіўнымі людзьмі. Трэба пашыраць і ўмацоўваць сувязі і з іншымі дзяржавамі».

Выказаўся С. Шарэцкі і аб неабходнасці падтрымкі навукі і культуры: «Культура вызначае твар нацыі, а наша беларуская нацыя перажывае стадыю свайго адраджэння, і тут дзяржава павінна быць у пэўнай ступені бабкай-павітухай, яна павінна дапамагчы аднавіцца нашай нацыі і атрымаць беларускія абрысы. Важна знайсці меру, каб не заразіць грамадства бацылай нацыяналізму і не згубіць свой беларускі твар».

Вячаслаў КЕБІЧ, якога многія лічылі адным з рэальных прэтэндэнтаў на крэсла спікера, здзівіў сваёй адмовай балаціравацца на гэтую пасаду. Гэта было нечаканым крокам і для аб'яднання «Згода», якое вылучыла яго. Аднак некаторыя назіральнікі ўбачылі ў гэтым учынку В. Кебіча і магчымую тактыку, прадыктаваную жаданнем удзельнічаць у выбарах у наступным туры, калі гэты з-за няўзгодненасці галасавання фракцый вынікі не дасць. Сам В. Кебіч аргументаваў сваю адмову ад вылучэння на пасаду спікера тым, што ён не хацеў бы, каб яго кандыдатура выклікала спрэчкі і супярэчнасці ў парламенце.

Тым не менш, В. Кебіч заявіў, што ён гатовы актыўна працаваць у гэтым Вярхоўным Савеце, а таксама дапамагаць ураду і Прэзідэнту ў вырашэнні эканамічных праблем.

Пётр КРАЎЧАНКА пачаў з закліку да яднання незалежна ад поглядаў у імя Беларусі і яе народа. «Галоўная функцыя Старшыні ВС — аб'яднаць, кансалідаваць дзейнасць дэпутатаў, эфектыўна арганізаваць іх працу, — зазначыў ён. — Зараз трэба вярнуць парламенту давер народа, зрабіць яго аўтарытэтнай галіной улады, калектыўным сумленнем нацыі».

Гаворачы аб прынцыпах дзейнасці парламента, яго заканатворчасці, П. Краўчанка прывёў тэзіс, што можна ўвесь час умешвацца ў той ці іншы працэс, а можна карэнным чынам змяніць правілы гульні, і ўсё стане на свае месцы. Адносна формаў уласнасці на зямлю, мяркуе П. Краўчанка, рашэнне трэба прымаць на агульнанацыянальным рэферэндуме. Выказаўся ён і за спрашчэнне падатковай сістэмы, паскарэння прыватызацыі, абарону айчыннага рынку сельскагаспадарчых тавараў, карэкціроўку мытных тарыфаў, якія шкодзяць эканоміцы, за змяншэнне падаткаў за транзіт, які трэба браць не выбарачна, а з прадстаўнікоў усіх дзяржаў і інш. П. Краўчанка прапанаваў пачаць індэксацыю ўкладаў за кошт каштоўных дзяржаўных папер.

Шырока выказаўся П. Краўчанка па комплексу знешнепалітычных праблем: аб кампенсацыі Беларусі за вывезены разам з ракетамі уран, аб нейтралітэце нашай краіны як стратэгічнай мэце, аб усходнееўрапейскай эканамічнай супольнасці як шанцы для развіцця нашай эканомікі, аб «фінляндызацыі» нашых адносінаў з Расіяй — г. зн. усталявання партнёрскага і раўнацэннага супрацоўніцтва па прыкладу супрацоўніцтва Фінляндыі з СССР. Менавіта па міжнародных праблемах была большасць пытанняў да кандыдата на пасаду старшыні П. Краўчанкі з боку дэпутатаў.

Мечаслаў ГРЫБ у сваім выступленні адзначыў:

— У знешняй палітыцы Рэспублікі Беларусь мы павінны адстойваць суверэнітэт дзяржавы, у поўнай меры выкарыстоўваючы момант відавочнай на сённяшні дзень сацыяльна-палітычнай стабільнасці ў нашай краіне. Я ўдзячны за гэта лёсу і вітаю стрыманасць і адпаведную мудрасць палітычных сіл, наогул кіраўніцтва нашай дзяржавы. Дзякуй Богу, што ў нас хапіла розуму і вытрымкі не дапусціць ваенных канфліктаў і не дазволіць нашым вайскоўцам прыняць удзел у іх за межамі Рэспублікі Беларусь. Гэта наша перамога, якую трэба захоўваць і ў будучым, таму што ніякія абгрунтаванні, ніякая мэтазгоднасць, ніякія грошы не змогуць вярнуць бацькам загінуўшага сына або дачку.

Рэспубліка Беларусь абвясціла сябе бяз'ядзернай дзяржавай і далучылася да адпаведных міжнародных пагадненняў.

Наша мэта — пашырэнне ўдзелу ў міжнародных парламенцкіх аб'яднаннях. Трэба прыкласці ўсе намаганні, каб як мага хутчэй уступіць у Савет Еўропы і Еўрапейскі саюз. Гэта дазволіць нам ва ўсіх галінах жыцця быць разам з усім цывілізаваным светам, і перш за ўсё ісці ўпоравень з еўрапейскімі краінамі.

У галіне знешнеэканамічных сувязей я прытрымліваюся той думкі, што мы павінны аддаваць прыярытэт Усходу, і ў першую чаргу адносінам з Расіяй, а таксама з Украінай, іншымі краінамі Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Разам з тым мы павінны пашыраць сувязі з краінамі Захаду на падставе ўзаемавыгадных міжнародных дагавораў і двухбаковых пагадненняў. Для ажыццяўлення гэтага накірунку знешнеэканамічных сувязей нам неабходна змяніць дзеючае заканадаўства аб замежных інвестыцыях, зрабіць яго больш дасканалым і прывабным для тых, хто захоча ўкласці свае грошы ў нашу эканоміку, і даць ім гарантыю, што яны не будуць падманутымі ні з боку ўрада, ні з боку якіх-небудзь палітычных плыняў. Рабіць гэта трэба толькі заканадаўча.

Ва ўнутранай эканамічнай палітыцы мы павінны ісці па шляху рыначнай многаўкладнай эканомікі, эфектыўных, добра збалансаваных у сацыяльным плане рэформаў. Нельга ўводзіць людзей у зман, сцвярджаючы, што ў Беларусі нейкія асаблівыя шляхі выйсця з крызісу, асаблівыя эканамічныя законы, іншыя, чым у другіх краінах. Гэта памылка. Мы такія ж, як і ўсе, і выйсці з крызісу зможам толькі самі, сваім розумам і сваёй працай.

Гэта павінна рабіцца неадкладна, часу на роздум і ўсялякія ваганні ўжо няма. Затрыманне гэтага працэсу на месцы азначае толькі адно — адступленне назад. А назад таксама дарогі няма — гэта бездань. Мы павінны ісці толькі наперад. Але спачатку трэба канчаткова вызначыцца наконт таго, якую дзяржаву і якое грамадства мы будуем. І не па назве, а па змесце, каб наша мэта была зразумелай кожнаму грамадзяніну рэспублікі.

І наогул, нельга існаваць без вялікай мэты цэлай краіне. Бо калі яна, гэта мэта, будзе, то дапаможа кожнаму яе грамадзяніну ўсвядоміць сваё месца ў грамадстве, сваё прызначэнне. Гэта дасць новы штуршок праяўленню магчымасцей нашых працавітых, здольных на вялікія здзяйсненні людзей, зробіць іх жыццё асэнсаваным, а значыць грамадства — здольным, мабыць, на нябачныя дагэтуль дасягненні...

Нам, дэпутатам трынаццатага склікання, неабходна ўсвядоміць, што ад нашай заканатворчай дзейнасці залежыць вельмі многае як у ажыўленні і станаўленні эканомікі, так і ў развіцці палітычных працэсаў у краіне.

У сваіх дзеяннях я імкнуся і буду імкнуцца свята прытрымлівацца Канстытуцыі і заканадаўства Рэспублікі Беларусь. Для мяне не існуе праблемы ўлады. Я цвёрда ўпэўнены ў тым, што на сённяшні дзень яе хапае ўсім — заканадаўчай, выканаўчай і судовай уладам. Трэба толькі, каб кожная з іх займалася сваёй справай і не ўмешвалася ў функцыі іншых галін улады, як гэта здаралася ў апошні час.

Валер КАЛІНОЎСКІ,
Анатоль МЯСНІКОЎ.
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА і Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ЧЭКІ «МАЁМАСЦЬ»: выйграе той, у каго будзе больш цярпення?..

З дапамогай спецыялістаў прадпрыемства «Траст-актывы» яшчэ раз вернемся да пытання аб прызначэнні і рэальнай магчымасці прымянення імянных прыватызацыйных чэкаў «Маёмасць», а таксама аб іх рынкачным кошце.

Як каштоўная папера яны прызваны забяспечыць грамадзянам іх права ўдзельнічаць у працэсе прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці. На момант прыняцця Закона «Аб імянных прыватызацыйных чэках Рэспублікі Беларусь» (ліпень 1993 года) уся прыватызуемая ўласнасць была ацэнена ў грашовым выражэнні і палова яе раздзелена на агульную колькасць чэкаў. Намінал аднаго чэка «Маёмасць» склаў 25.000 рублёў. Пасля дэнамінацыі ў жніўні 1994 года — адпаведна ўжо 2500 рублёў. Абавязковая па закону індэксацыя ў адпаведнасці з узроўнем інфляцыі, хоць і са спазненнем, але адбылася 30 кастрычніка мінулага года і вызначыла новы намінал аднаго нявыкарыстанага чэка «Маёмасць» у памеры 35.000 рублёў. Менавіта такой сумай, па ацэнках Мінстата, стаў забяспечаны дзяржаўнай маёмасцю кожны чэк па стану на 1 студзеня 1995 года. Любы грамадзянін за чэкі «Маёмасць» можа свабодна набыць у сваім аддзяленні Ашчадбанка акцыі прадпрыемстваў, запасціся цярпеннем і чакаць дывідэндаў. А заадно, у рамках сваіх правоў, удзельнічаць у кіраванні долямі адпаведнага акцыянернага таварыства. Напомнім, што дывідэнды выплачваюцца выключна з прыбытку, гэта значыць стратным прадпрыемствам дывідэнды плаціць няма адкуль. Акрамя таго, чэкі «Маёмасць» можна дарыць, завяшчаць, атрымліваць у спадчыну. Можна і прадаць. Аднак чуткі аб тым, што дзесьці хтосьці сёння купляе чэкі па 35.000 рублёў за кожны, не маюць пад сабой ніякай рэальнай асновы. Рынкачная (курсавая) цана з'яўляецца дагаворнай (на тое і рынак) і вызначаецца тым, што гатовы заплаціць канкрэтны пакупнік. І наўрад ці трэба ва ўсім вінаваціць «бессаромных спекулянтаў», якія купляюць чэкі за бесцань. Да рэальнага абясцэньвання чэка «Маёмасць» прывялі паслядоўныя дзеянні (або бяздзеянне) дзяржаўных структур, якія маюць уплыў на працэс прыватызацыі ў цэлым. У прыватнасці, навагоднім «падарункам» для ўсіх стала ініцыятыва Міністэрства маёмасці аб абмежаванні чэкавага абароту. Як вынік гэтага эксперымента аптовы чэкавы рынак замест таго, каб аб'ектыўна адлюстроўваць узровень цэн па рэспубліцы, памёр увогуле.

Растлумачым, што ніхто не можа прымусіць чалавека прадаць свае чэкі на нявыгадных для яго ўмовах. Хачу — прадаю, не хачу — не прадаю. Зараз, калі цана вагаецца на ўзроўні 1000—1300 рублёў за адзін чэк, гэта сапраўды нявыгадна. Яшчэ нагадаем, што ў суседняй Расіі ў ходзе прыватызацыі цана ваўчэра вырасла ў некалькі соцень разоў. Выйграў той, у каго аказалася больш цярпення.

Усяляе надзею факт падпісання Прэзідэнтам Беларусі 30 снежня мінулага года ўказа аб зацвярджэнні Праграмы прыватызацыі на бягучы год. Калі ж прыняць пад увагу тое, што такой праграмы ў мінулым, 1995 годзе не было наогул, то чым гэта не падстава для аптымізму?

Ігар ШЧУЧЭНКА.

У КАБІНЕЦЕ МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь прынятай пастановай зацвердзіў стаўкі падатку за здабычу прыродных рэсурсаў у межах устаноўленых лімітаў згодна з дадаткам 1; ліміты здабычы прыродных рэсурсаў — згодна з дадаткам 2.

Аблвыканкомам, райвыканкомам і гарвыканкомам па ўзгадненню з органамі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя даручана распрацаваць і зацвердзіць ліміты здабычы прыродных рэсурсаў па кожнаму прыродакарыстальніку.

Прызнаны страціўшымі сілу пастановы Кабінета Міністраў ад 25 студзеня 1994 г. № 202 «Аб зацвярджэнні ставак падатку за карыстанне прыроднымі рэсурсамі і лімітаў здабычы прыродных рэсурсаў» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1994г., № 12, арт. 304) і ад 28 сакавіка 1995 г., № 157 «Аб унясенні змяненняў у пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 1994 г. № 202» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1995 г. № 9, арт. 203).

Гэта пастанова ўводзіцца ў дзеянне з 1 студзеня 1996 года.

***

Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з Пастановай Вярхоўнага Савета ад 22 снежня 1991 г. № 1331-XII «Аб парадку ўвядзення ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб падатках на даходы і прыбытак прадпрыемстваў, аб'яднанняў, арганізацый» і ў мэтах упарадкавання аднясення прадпрыемстваў, аб'яднанняў, арганізацый і ўстаноў, іншых юрыдычных і фізічных асоб да аграпрамысловага комплексу нашай рэспублікі, а таксама прымянення да іх у сувязі з гэтым падатковага заканадаўства прыняў пастанову аб структуры аграпрамысловага комплексу Рэспублікі Беларусь.

Устанавіць, гаворыцца ў прынятай пастанове, што аграпрамысловы комплекс нашай рэспублікі складаюць Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, Міністэрства лясной гаспадаркі, Камітэт па зямельных рэсурсах Міністэрства прыродных рэсурсаў і навакольнага асяроддзя, Беларускі рэспубліканскі саюз спажывецкіх таварыстваў, Беларускі дзяржаўны вытворча-гандлёвы канцэрн па марскому рыбалоўству, завозу, перапрацоўцы і рэалізацыі рыбы і рыбапрадукцыі, іх тэрытарыяльныя органы, прадпрыемствы, аб'яднанні, арганізацыі і ўстановы, а таксама зарэгістраваныя ў Рэспубліцы Беларусь суб'екты гаспадарання, незалежна ад формаў уласнасці і ведамаснай прыналежнасці, асноўнымі відамі дзейнасці якіх з'яўляюцца:

вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі;

нарыхтоўка, перапрацоўка і рэалізацыя (уключаючы гандаль і фірменны гандаль) сельскагаспадарчай прадукцыі, што выпрацоўваецца ў Рэспубліцы Беларусь;

вытворчасць прадуктаў харчавання;

лесагаспадарчая дзейнасць;

землеўпарадкаванне і вядзенне зямельнага кадастру;

падрыхтоўка кадраў для галін аграпрамысловага комплексу;

навуковае, тэхнічнае, вытворча-тэхнічнае, аграхімічнае, ветэрынарнае і транспартнае абслугоўванне, матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне прадпрыемстваў, аб'яднанняў, арганізацый і ўстаноў аграпрамысловага комплексу, будаўніцтва і рамонт аб'ектаў вытворчага і невытворчага прызначэння, выраб і рамонт тэхнікі, абсталявання і запасных частак для ўказаных юрыдычных асоб.

Гэтай пастановай Міністэрству сельскай гаспадаркі і харчавання прадастаўлена права прымаць па ўзгадненню з Кабінетам Міністраў, міністэрствамі эканомікі і фінансаў рашэнні аб аднясенні пры неабходнасці іншых суб'ектаў гаспадарання да аграпрамысловага комплексу Рэспублікі Беларусь.

Лічыцца страціўшым сілу распараджэнне Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 14 жніўня 1992 г. № 826р.

Прэс-служба Кабінета Міністраў — БЕЛТА.

Леанід Сініцын аналізуе палітычныя вынікі мінулага года і прагназіруе далейшы ход развіцця падзей у Беларусі

З ВІЦЭ-ПРЭМ'ЕРАМ УРАДА БЕЛАРУСІ ЛЕАНІДАМ СІНІЦЫНЫМ ГУТАРЫЦЬ КАРЭСПАНДЭНТ «ІНТЭРФАКСА» ВЯЧАСЛАЎ ЗЯНЬКОВІЧ

— Леанід Георгіевіч! Якія, на ваш погляд, найбольш значныя для рэспублікі вынікі мінулага года?

— У мінулым годзе завяршылася канстытуцыйная пабудова структур улады. Прэзідэнцкая сістэма аформілася арганізацыйна і пачала дзейнічаць. Гэта самае важнае, што ўдалося зрабіць у галіне правядзення палітычных рэформаў. «Прыцірка» ўсіх галін улады праходзіла вельмі складана. Часам ляцелі іскры. Але гэта натуральны працэс. Галоўнае і тое, што ў выніку палітычных дэбатаў і прадстаўнікі апазіцыі, і «умераныя дэмакраты» прыйшлі да разумення: у рэспубліцы ёсць Прэзідэнт, і з гэтым, хацелася б гэтага каму-небудзь ці не, прыйдзецца лічыцца.

Важным таксама лічу і тое, што ў мінулым годзе ўдалося сфарміраваць новы парламент.

У мінулым годзе Прэзідэнту ўдалося дабіцца, хоць і даволі кволых, але ўсё ж поспехаў на макраэканамічным узроўні. У прыватнасці, стабілізавалі нацыянальную валюту, перайшлі ад рэжыму работы прадпрыемстваў за кошт інфляцыйнага прыбытку ў цывілізаваны рэжым, калі прыбытак зарабляецца нармальнай работай. Вядома, пры гэтым праявіліся ўсе слабыя бакі гаспадарчых суб'ектаў, якія ў выніку няздольнасці працаваць у новых умовах проста селі на мель. Выйгралі работнікі тых прадпрыемстваў, якія своечасова ўсвядомілі неабходнасць пераўтварэнняў на сваіх вытворчасцях і цяпер упэўнена адчуваюць сябе ва ўмовах вострай канкурэнцыі на таварных рынках.

Прыемна, што і гаспадарнікі, і палітыкі сталі, нарэшце, разумець: незалежна ад назвы шляху, па якім рухаецца грамадства, за ўсё трэба плаціць. Таму зімой, у першым квартале 1995 года, паспяхова справіліся з разлікамі за бягучыя пастаўкі расійскіх энерганосьбітаў.

Не менш значным лічу тое, што за мінулы год Прэзідэнту ўдалося расшырыць кола сваіх аднадумцаў і сфарміраваць вакол сябе сапраўды прафесіянальную каманду, якая праводзіць тую палітыку, якую кіраўнік дзяржавы лічыць патрэбным правесці. Міністры, кіраўнікі цэнтральных органаў кіравання ўжо пачынаюць дзейнічаць больш зладжана, чым у 1994 годзе, калі многія выбіралі тактыку чакання: ці ўтрымаецца Прэзідэнт.

Прэзідэнта абсалютна справядліва называюць чалавекам года. Гэта прызнае і апазіцыя.

— З выбраннем новага Вярхоўнага Савета ці завяршыцца парламенцкі крызіс, які працягваецца, як вядома, каля васьмі месяцаў?

— Думаю, што ўжо завяршыўся. Хачу спадзявацца, што ў новым годзе работа з парламентам пойдзе ў канструктыўным напрамку і Прэзідэнту ўдасца знайсці ўзаемаразуменне ва ўсіх аспектах супрацоўніцтва з Вярхоўным Саветам.

Першай вяхой гэтага супрацоўніцтва стане разгляд парламентам бюджэтнага паслання Прэзідэнта. Заўважце, я не стаўлю ў аснову асноў існуючыя цяпер кадравыя праблемы ў Вярхоўным Савеце. Гэта не галоўнае. Галоўнае — атмасфера работы і адносіны новага дэпутацкага корпуса да асноўнага эканамічнага дакумента краіны — дзяржбюджэту. Па выніках абмеркавання ў парламенце бюджэту на 1996 год можна будзе прагназіраваць, як прыблізна будуць складвацца адносіны Прэзідэнта і парламента ў будучым.

— Але «пабочныя» вынікі завершанага парламенцкага крызісу засталіся ў выглядзе доўгіх высвятленняў адносінаў паміж Прэзідэнтам і Канстытуцыйным судом...

— Поўнасцю падзяляю думкі кіраўніка дзяржавы, што дзесяць членаў Канстытуцыйнага суда, не надзеленых даверам усяго народа, не могуць і не павінны вяршыць лёс краіны. На ўсенародных выбарах Прэзідэнта людзі вызначылі чалавека, якому давяраюць уладу. І Канстытуцыйнаму суду трэба прыслухоўвацца да думкі кіраўніка дзяржавы.

Яшчэ будучы кіраўніком Адміністрацыі Прэзідэнта, я гутарыў са старшынёй Канстытуцыйнага суда В. Ціхіняй і пераконваў яго ў неабходнасці своечасова і па ўласнай ініцыятыве суда абмеркаваць на сваім пасяджэнні прыняты старым парламентам Закон аб Вярхоўным Савеце, які выклікаў у свой час справядлівыя нараканні і які ў народзе трапна назвалі «законам аб усеагульным пажыццёвым дабрабыце дэпутатаў парламента».

Менавіта палітычны бок работы Канстытуцыйнага суда цяпер выклікае пытанні. Канстытуцыйны суд стаў на той шлях, на які ў свой час пайшоў кіраўнік расійскага Канстытуцыйнага суда В. Зоркін. Канстытуцыйны суд не павінен займацца палітыкай.

Канфлікту з Канстытуцыйным судом у будучым быць не павінна. Цяперашні канфлікт узнік у выніку абвастрэння адносінаў Прэзідэнта і старога парламента.

Калі б у той час Прэзідэнт не прымаў рашучых мераў, у прыватнасці ўказаў, якія сталі падставай для судовых разбораў, мы, у тым ліку і з-за недасканаласці заканадаўства, наогул разбалансавалі б усё грамадства. Магчыма, указы ў нейкай нязначнай меры, у выніку магчымасці дваякага трактавання законаў, і супярэчылі законам, але, ведаючы, як гэтыя законы прымаліся, Прэзідэнт павінен быў умешвацца. Ва ўмовах васьмімесячнай адсутнасці парламента ён хоць неяк заштукоўваў меўшыя месца прарэхі ў заканадаўстве. Толькі дзякуючы гэтаму мы змаглі кіраваць сітуацыяй.

У сітуацыі пераходнага перыяду прымаць законы на доўгую перспектыву вельмі складана і неабходнасць аператыўнага ўнясення ў іх змяненняў іншы раз узнікае. Цяпер жа, калі выбраны новы Вярхоўны Савет, стала магчымым вырашаць любыя пытанні, звязаныя з неабходнасцю карэкціроўкі заканадаўства. Згодна з Канстытуцыяй, парламент пры неабходнасці можа сабрацца ў любы момант, гэта яго неад'емнае права.

Таму, праблем з Канстытуцыйным судом, думаю, у далейшым не будзе ўзнікаць, калі, вядома, ён не зоймецца чыстай палітыкай, не будзе імкнуцца дамінаваць у грамадстве, не атрымаўшы на гэта паўнамоцтваў ад народа.

— Можа, яму трэба было б трансфармавацца ў іншую структуру, упарадкаваўшы функцыі і паўнамоцтвы?

— У любым выпадку, гэта трэба вырашаць у рамках заканадаўства канкрэтнымі законамі і не выходзячы за рамкі законаў кіравання. Новая Канстытуцыя Беларусі прымалася Вярхоўным Саветам, у якім упершыню было ўзята блокамі артыкулаў і пунктаў. Зразумела, што ў той час гэта было апраўдана, паколькі ва ўзнікшай палітычнай абстаноўцы іншага шляху не было.

Перакананы, што не толькі карэктывы, але і ўся Канстытуцыя павінна зацвярджацца на ўсенародным рэферэндуме.

Рознагалоссям, якія, як вядома, прывялі да парламенцкага крызісу, у Асноўным законе быць не павінна, і таму ў Канстытуцыю неабходна ўнесці папраўкі.

Цяжка сказаць, калі іменна праводзіць рэферэндум. У любым выпадку гэта высветліцца ў ходзе напрацоўкі прапаноў па змяненні асобных артыкулаў Канстытуцыі.

Думаю, што ў пераходны перыяд мудра робяць тыя краіны, якія не выбіраюць парламент тэрмінам на пяць гадоў. Палітычная сітуацыя змяняецца вельмі хутка, а палітычныя погляды дэпутатаў адносна стабільныя... Але гэта пытанне ў любым выпадку павінна абмяркоўвацца дэпутатамі новага парламента.

— Які ваш прагноз, колькі часу праіснуе Вярхоўны Савет новага склікання?

— Згодна з Канстытуцыяй — пяць гадоў. Паколькі ў рэспубліцы абвешчаны прынцып падзелу ўладаў, ні адна з галін улады не ўступіць другой свае канстытуцыйныя паўнамоцтвы. Пазіцыя Прэзідэнта адназначная: кожная галіна павінна ведаць сваё месца.

Далёкі ад думкі, што ў агляднай будучыні адносіны паміж галінамі ўлады будуць бязвоблачнымі і ідэальнымі. «Прыцірка» ў ходзе іх дзейнасці непазбежная. Спрэчкі будуць. Але няма ніякіх падстаў сцвярджаць, што Прэзідэнт нейкімі рэвалюцыйнымі метадамі стане шукаць шляхі вырашэння ўзнікаючых супярэчнасцей. Любую праблему можна спакойна вырашыць цывілізаванымі метадамі.

— Відаць, многае будзе залежаць ад асобы спікера?

— Ад асоб заўсёды многае залежыць. У існуючых умовах найбольш рэальныя шанцы ўзначаліць парламент мае чалавек, які не ўваходзіць у якія-небудзь буйныя палітычныя партыі, ідэалагічна не скаваны.

Не веру, што закулісныя размовы і абмеркаванні ў значнай ступені паўплываюць на выбар дэпутатаў. Усё вырашыцца непасрэдна ў дзень выбараў спікера.

Галасаванне будзе адбывацца тайна. Можна доўга «кансультаваць» і разлічваць, што дэпутат прагаласуе за таго або іншага кандыдата на пасаду спікера, але перакананы, што, зайшоўшы ў кабіну для галасавання, парламентарый усё роўна прыме тое рашэнне, якое сам лічыць патрэбным прыняць. Дэпутаты дванаццатага склікання ў свой час у гэтым неаднаразова пераконваліся.

Хацелася б, каб Старшыня новага Вярхоўнага Савета быў чалавекам карэктным, цярплівым, валодаў «бесканфліктным» характарам, але ў той жа час і не «бяззубым».

— Як вы лічыце, структура старога парламента, якая дзейнічае ва ўмовах парламенцкай рэспублікі, прымальная для рэалій краіны, дзе існуе Прэзідэнт, які з'яўляецца кіраўніком выканаўчай улады?

— Безумоўна непрымальная. Ад галіновага прынцыпу структурнага фарміравання Вярхоўнага Савета, на мой погляд, трэба пераходзіць да функцыянальнага.

Асабіста я ў свой час працаваў у камісіі па пытаннях архітэктуры, будаўніцтва, вытворчасці будаўнічых матэрыялаў і жыллёва-камунальнай гаспадаркі вёскі і горада. Зусім відавочна, што новаму парламенту такая структура непатрэбна.

Дзейнасць камісій павінна быць сканцэнтравана на выпрацоўцы стратэгіі дзяржавы па розных напрамках. Напрыклад, мэтазгодна было б, на мой погляд, сфарміраваць камісію па праблемах інвестыцыйнай палітыкі, камісію па пытаннях сацыяльнай абароны і занятасці насельніцтва.

Пры гэтым трэба, каб кожная са ствараемых камісій самастойна займалася законатворчасцю. У гэтай сувязі недарэчнай будзе арганізацыя камісіі па заканадаўству. Ужо ў апошні час работы старога парламента стала відавочным, што сістэма, пры якой большасць дэпутатаў працуе на пастаяннай аснове, з'яўляецца абсурднай і неэфектыўнай нават чыста тэхнічна. Ведаючы, наколькі дэпутаты былі заціснуты рамкамі бюджэтнага фінансавання, ...

— Леанід Георгіевіч! На пасаду віцэ-прэм'ера вы назначаны Указам Прэзідэнта рэспублікі, аднак вас чакае працэдура зацвярджэння на пасадзе парламентам. Вы ўпэўнены, што ў большасці сваёй «левы» парламент адобрыць кандыдатуру Л. Сініцына, якая мае імідж «умеранага дэмакрата-рынкачніка»?

— Гэта справа парламента. Лічу сябе прыхільнікам «палітыкі разважнага сэнсу». Гэта значыць, калі відавочная неабходнасць прымянення рынкачных механізмаў эканомікі — трэба прымяніць іх, калі ясна, што рынкачныя механізмы ў якім-небудзь канкрэтным выпадку не дадуць належнага эфекту, значыць, трэба прымаць адміністрацыйныя меры.

Зрэшты, па сваёй сутнасці рынак — гэта самая жорсткая адміністрацыйная сістэма, толькі эканамічнага характару.

Знаёміўся з праграмай камуністаў. Там адсутнічаюць артадаксальныя догмы і жорсткія фармулёўкі тыпу «дыктатура пралетарыяту». А ў цэлым у праграме змяшчаецца шмат палажэнняў сацыял-дэмакратычнай накіраванасці. Асабіста знаёмы практычна з усімі кіраўнікамі кампартыі... Не думаю, што пры галасаванні рашаючым фактарам будзе высвятленне, хто ў большай ступені рынкачнік, а хто не.

Для сябе вырашыў: зацвердзяць — буду працаваць віцэ-прэм'ерам, не — знайду сабе іншую работу.

Мой прафесіянальны вопыт, вопыт дзяржаўнай работы, веды, упэўнены, дазволяць мне знайсці сваё месца ў жыцці і адчуваць сябе ўпэўнена.

СКАНДАЛЫ

ЧАМУ «БЕЛАРУСКІЯ МАТЫЛЬКІ» НЕ ХОЧУЦЬ ЛЯЦЕЦЬ НА РАДЗІМУ?

Філатэлістычны свет яшчэ працягвае абмяркоўваць так званыя камерцыйныя выпускі беларускіх паштовых марак, прысвечаных Алімпійскім гульням у Лілехамеры, чэмпіянату свету па футболу ў ЗША і Марку Шагалу (глядзіце «Звязду» ад 10.02.94 г. і 25.02.94 г.), а фірма «Сэм Меламед» ужо выкінула на еўрапейскі рынак новую серыю паштовых мініяцюр — «Матылькі Беларусі».

Ксеракопіі інфармацыйнага выпуску, што распаўсюджваецца філатэлістычным агенцтвам «Гербер і Брукман» (Германія), дазваляюць сцвярджаць, што гэта восем маляўнічых марак наміналам 300 беларускіх рублёў кожная і два блокі па 1000 рублёў. Серыя, а таксама марачны ліст з тых жа паштовых мініяцюр рэкламаваліся ўжо 19 снежня 1995 года. Значыць, насуперак законам, прынятым ва ўсім цывілізаваным свеце, «Матылькі Беларусі» пачалі распаўсюджвацца за мяжой раней, чым у дзяржаве, назва якой стаіць на гэтых марках і блоках.

Мяркуючы па ўсім, «дадому» яны не спяшаюцца. Як сцвярджала па тэлефоне ў размове з адным з аўтараў матэрыялу адказная супрацоўніца Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь, іх абяцалі «падвезці» ў Мінск толькі 15 студзеня.

У сувязі з гэтым зноў, як і ў гісторыі з вышэйпамянёнымі спартыўнымі і шагалаўскімі серыямі, у філатэлістаў узнікае шэраг пытанняў. А менавіта: які тыраж «Матылькоў Беларусі», колькі дакладна і якіх марак, блокаў і лістоў выпушчана? Ці азначае гэта, што беларускім філатэлістам зноў будзе «выдзелена» ўсяго па адной серыі на члена таварыства? Чаму інфармацыю аб выпуску новых беларускіх паштовых мініяцюр яны атрымліваюць не ад Мінсувязі і інфарматыкі, а з Заходняй Еўропы? Як магло здарыцца, што перш чым з'явіцца на Мінскім паштамце і ў акенцах аддзяленняў сувязі беларускіх гарадоў, гэтая серыя ўжо амаль месяц рэалізуецца за мяжой і, як няцяжка зразумець, не за «зайчыкі» і нават не за «зубры»?

Нарэшце, чым кіравалася міністэрства, заключаючы дагавор са скандальна вядомай ва ўсім філатэлістычным свеце фірмай «Сэм Меламед», якая прыкрываецца шыльдай «Міжнароднай філатэлістычнай карпарацыі» (Нью-Йорк), калі Беларусь мае ўласную паліграфічную базу, якая адпавядае ўсім патрабаванням, або (на горшы выпадак) маркі, блокі, як гэта вядзецца дагэтуль, можна было заказаць у Маскве? Тым больш, што цікавым выглядае пералік (далёка не поўны) дзяржаў, з якімі амерыканскі бізнесмен Сэм Меламед заключаў аналагічныя кабальныя пагадненні. Гэта Дамініка, Гамбія, Гана, Грэнада, Мальдзівы, Невіс, Танзанія, Тога... Як бачыце, не хапае яшчэ адной «бананавай» рэспублікі — Беларусі.

Па прызнанню аднаго з дэпутатаў Вярхоўнага Савета рэспублікі мінулага склікання, які прымаў актыўны ўдзел у расследаванні гісторыі з'яўлення першых выпускаў беларускіх «меламедаўскіх» марак і які не пажадаў, каб яго прозвішча з'явілася ў друку, міністэрства атрымала ад Міжнароднай філатэлістычнай карпарацыі толькі мізэрную частку прыбытку. Хто ж на гэты раз, але ўжо па вартасці, ацэніць маральны і матэрыяльны ўрон, нанесены нашай краіне? На наш погляд, гэта справа не толькі Камісіі па адукацыі, культуры і захаванні гістарычнай спадчыны Вярхоўнага Савета, а кампетэнтных органаў.

Тады гэтым і іншым падобным здзелкам будзе пакладзены канец, а «некампетэнтнасць» і «памылкі», на якія спасылаюцца ў Міністэрстве сувязі і інфарматыкі, будуць адпаведным чынам ацэнены.

Аляксандр ЛІЗАРАЎ, член прэзідыума Гомельскага абласнога аддзялення Саюза філатэлістаў Беларусі,
Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ, філатэліст, член Беларускага саюза журналістаў.

ЮРЫДЫЧНАЯ КАНСУЛЬТАЦЫЯ

Парушыў закон — адказвай

СПАГНАННІ ЗА ПАРУШЭННЕ ПРАЦОЎНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ, ПАРАДАК ІХ ПРЫМЯНЕННЯ, АБСКАРДЖАННЯ І ЗНЯЦЦЯ

Якія спагнанні за парушэнні на вытворчасці і якім чынам можна налажыць на работніка? А калі работнік не згодны, дык дзе можна шукаць дапамогі?

М. САСНОЎСКІ, *г. Магілёў.*

У адпаведнасці з артыкулам 135 Кодэкса законаў аб працы Рэспублікі Беларусь за парушэнне працоўнай дысцыпліны, у тым ліку нормаў па ахове працы, наймальнік можа прымяняць наступныя дысцыплінарныя спагнанні:

1) заўвагу;
2) вымову;
3) строгую вымову;
4) звальненне (за сістэматычнае невыкананне работнікам без уважлівых прычын абавязкаў, ускладзеных на яго працоўным дагаворам ці правіламі ўнутранага працоўнага распарадку, калі да работніка раней прымяняліся меры дысцыплінарнага ці грамадскага ўздзеяння; за прагул (у тым ліку адсутнасць на рабоце больш як тры гадзіны на працягу рабочага дня) без уважлівых прычын; за з'яўленне на рабоце ў нецвярозым стане, стане наркатычнага ці таксічнага ап'янення; за ўчыненне па месцы работы крадзяжу маёмасці наймальніка, устаноўленага ўступіўшым у законную сілу прыгаворам суда ці пастановай органа, у кампетэнцыю якога ўваходзіць накладанне адміністрацыйнага спагнання — пункты 3, 4, 7 і 8 артыкула 33 Кодэкса законаў аб працы Рэспублікі Беларусь).

Гэта вычарпальны пералік дысцыплінарных спагнанняў за парушэнне працоўнай дысцыпліны. Таму такія «спагнанні», як: «папярэдзіць», «указаць», «паставіць на від» і г.д., што сустракаюцца іншы раз у загадах кіраўнікоў прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый, спагнаннямі не з'яўляюцца і ніякіх наступстваў за сабой не цягнуць.

Заканадаўствам аб дысцыплінарнай адказнасці, статутамі і палажэннямі аб дысцыпліне могуць быць прадугледжаны для асобных катэгорый работнікаў таксама і іншыя дысцыплінарныя спагнанні.

Пры накладанні дысцыплінарнага спагнання павінны ўлічвацца: цяжар учынку, абставіны, пры якіх ён учынены, папярэдняя работа і паводзіны работніка на вытворчасці.

У адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам наймальнік мае права замест прымянення дысцыплінарнага спагнання перадаць пытанне аб парушэнні працоўнай дысцыпліны на разгляд працоўнага калектыву, таварыскага суда ці грамадскай арганізацыі.

Да прымянення дысцыплінарнага спагнання ад работніка, згодна з артыкулам 136 КЗаП Рэспублікі Беларусь, павінна быць запатрабавана пісьмовае тлумачэнне. Адмаўленне работніка ад дачы тлумачэння ў пісьмовай форме не з'яўляецца перашкодай для прыцягнення яго да дысцыплінарнай адказнасці. У гэтым выпадку абавязкова неабходна толькі скласці акт аб гэтым за подпісам не менш як трох чалавек. Такім чынам, загад аб прыцягненні работніка да дысцыплінарнай адказнасці за парушэнне працоўнай дысцыпліны можа быць выдадзены толькі пры наяўнасці напісанага ім тлумачэння ці складзенага акта аб адмаўленні ад дачы такога тлумачэння.

Дысцыплінарнае спагнанне прымяняецца не пазней як праз месяц з дня выяўлення ўчынку, не лічачы час хваробы работніка ці знаходжанне яго ў водпуску. Спагнанне не можа быць прыменена пазней як праз шэсць месяцаў, а па выніках рэвізіі ці праверкі фінансава-гаспадарчай дзейнасці — пазней як праз два гады з дня ўчынку. Ва ўказаныя тэрміны не ўключаецца час вытворчасці па крымінальнай справе.

За кожны ўчынак можа быць прыменена толькі адно дысцыплінарнае спагнанне. Загад (распараджэнне) ці пастанова аб дысцыплінарным спагнанні з указаннем матываў аб'яўляецца работніку пад распіску ў пяцідзённы тэрмін.

Дысцыплінарнае спагнанне прымяняецца органам (кіраўніком), якому прадастаўлена права прыёму (выбрання, зацвярджэння, назначэння на пасаду) і звальнення работнікаў, ці, па яго даручэнню, іншым органам (кіраўніком).

Дысцыплінарныя спагнанні на работнікаў, што нясуць адказнасць па статутах, палажэннях і іншых спецыяльных актах заканадаўства, могуць накладацца таксама вышэйстаячымі органамі (кіраўнікамі).

Работнікі, якія займаюць выбарныя пасады, могуць быць звольнены толькі па рашэнні органа, якім яны выбраны, і толькі на падставах, прадугледжаных заканадаўствам.

Дысцыплінарнае спагнанне можа быць у трохмесячны тэрмін абскарджана ў камісію па працоўных спрэчках, а ў выпадку нязгоды з яе рашэннем — у суд у дзесяцідзённы тэрмін. Непасрэдна ў судзе разглядаюцца заявы работнікаў аб зняцці дысцыплінарных спагнанняў у наступных выпадках: калі камісія па працоўных спрэчках не разгледзела іх заявы ва ўстаноўлены дзесяцідзённы тэрмін; працуючых у наймальнікаў, дзе камісіі па працоўных спрэчках не створаны; не членаў прафсаюза, калі яны не звярнуліся ў камісію па працоўных спрэчках. Працоўныя спрэчкі па пытаннях зняцця дысцыплінарных спагнанняў некаторых катэгорый работнікаў разглядаюцца ў асобным парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

Орган, які разглядае спрэчку па гэтым пытанні, мае права ўлічваць ступень віны работніка, адпаведнасць дысцыплінарнага спагнання цяжкасці ўчынку, абставіны, пры якіх ён учынены, папярэднія паводзіны работніка на вытворчасці і яго адносіны да працы.

Калі на працягу года з дня прымянення дысцыплінарнага спагнання работнік не будзе падвергнуты новаму дысцыплінарнаму спагнанню, дык лічыцца, што ён не падвяргаўся дысцыплінарнаму спагнанню. Органам (кіраўніком), які прымяніў дысцыплінарнае спагнанне, яно можа быць знята да заканчэння года па ўласнай ініцыятыве, па хадайніцтву непасрэднага кіраўніка ці працоўнага калектыву.

Віктар ДАМАШЭВІЧ, галоўны спецыяліст юрыдычнага аддзела савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

СКАРБЫ: ПРАЦЯГ РАЗМОВЫ

Пад шэранькім каменьчыкам ляжыць гаршчочак з золатам...

У наш час існуе шмат спосабаў разбагацець. Калі хочаце, то падкажу самы просты і надзейны. Успомніце, што зрабілі хлопчык Фёдар, кот Матроскін і сабака Шарык, калі ім спатрэбіліся грошы, каб купіць карову. Пайшлі ў лес, выкапалі скрыню з золатам, а ў ёй грошай не толькі на карову — на цэлы статак разам з быком.

Але жарты на бок. Хіба ж дрэнна падабраць з-пад ног скарб у дзесяць рублёвікаў Паўла I, знойдзены ў 1960 годзе ў Брэсце? Па міжнародных расцэнках ён пацягнуў на 2500 долараў ЗША (больш дакладная ацэнка зараз немагчыма, бо след самога скарбу... знік).

Усё ж давайце разбяромся, што такое скарб. Энцыклапедычныя выданні даюць амаль аднолькавае вызначэнне. Спынімся на наступным: «Скарб — усякая каштоўная рэч, якая закапана ў зямлю альбо схавана іншым спосабам і ўладальніка якой за даўнасцю часу знайсці немагчыма...»

Людзі хавалі свае грошы ў зямлю здаўна. Аб гэтым пісалі яшчэ «бацька камедыі» Арыстафан, філосаф Платон, паэт Гарацый, гісторык Плутарх, сатырык Лукіян і іншыя антычныя аўтары. Звесткі аб скарбах можна знайсці і ў творах эпохі Старажытнай Русі — «Павучэнні» Уладзіміра Манамаха, «Кіева-Пячэрскім пацерыку». Свае спробы знайсці скарб апісвалі скульптар Бенвенута Чэліні і вядомы авантурыст Казанова. Не хаваў жылкі шукальніка скарбаў Іван Грозны, а імператар Пётр I патрабаваў паведамляць асабіста яму пра ўсе сведчанні і плёткі аб скарбах.

Не абышла ахвота да скарбаў і беларускіх магнатаў. Мікалай Хрыстафор Сіротка, адзін з самых уплывовых вяльмож Вялікага княства Літоўскага, у 1582—1584 гг. здзейсніў паломніцтва ў Іерусалім. Нягледзячы на сваё багацце — а быў ён ці не багацейшы чалавек Еўропы таго часу — і духоўныя мэты свайго падарожжа, Сіротка старанна выслухоўваў і занатоўваў звесткі аб скарбах.

Знаходзілі скарбы ў старыну і на Беларусі. Красамоўным сведчаннем чаго служыць уключэнне ў Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 г. спецыяльнага артыкула «Аб знаходцы скарбу, схаванага ў зямлі альбо ў якім іншым месцы» (раздзел 9, артыкул 30): «Устанаўліваем, каму б здарылася знайсці ў зямлі які-небудзь скарб, грошы, серабро, золата альбо што іншае, як гэта здараецца знаходзіць, тады, калі на сваёй зямлі знойдзе, павінен таму скарб належаць, чыя зямля. А калі б на чыёй іншай зямлі знайшоў, тады палавіну павінен аддаць таму, на чыёй зямлі знайшоў, а палавіну сабе ўзяць. Таксама і на закладзенай зямлі напалову падзяліць павінны». Заўважым, што сярэдневечнае заканадаўства было больш лаяльным да шукальніка скарбаў — цяпер ён атрымлівае толькі чвэрць кошту скарбу.

Чытачу, мусіць, будзе цікава ведаць, што самым багатым лічыцца скарб, знойдзены ў 1714 годзе паблізу горада Мадэна, што ў Італіі, у якім было каля 80000 залатых манет. Па колькасці розных манет найбольш буйны — 150 тысяч — знойдзены ў 1908 годзе ў сталіцы Бельгіі Бруселі. Вельмі буйны скарб залатых манет у Беларусі знойдзены ў 1936 годзе ў Магілёве — 466 дукатаў і двайных дукатаў XV—XVIII стагоддзяў. Увогуле ж, па меркаванню экспертаў ЮНЕСКО, трохсотая частка багаццяў, што накапіла чалавецтва за сваю гісторыю, знаходзіцца ў скарбах. Майце гэта на ўвазе!

Калі гэта настолькі актуальна, то звернемся да практычных метадаў пошуку скарбу. На Захадзе існуе вялізная колькасць літаратуры ў дапамогу пачынаючаму шукальніку скарбаў — ад невялічкіх буклетаў тыпу «Што трэба ведаць, каб знайсці скарб» да шматстаронкавых атласаў, якія даюць каардынаты да пяці тысяч месцаў гібелі караблёў з грузам каштоўнасцей. (Заўважым толькі, што з 1952 года — даты першага выдання такога атласа і да нашых дзён не чутно

ПАРАДЫ ТЫМ, ХТО ЖАДАЕ ХУТКА РАЗБАГАЦЕЦЬ

было паведамленняў аб нейкай знаходцы з дапамогай гэтай кнігі. Што і не дзіва, бо каардынаты даюцца з дакладнасцю да мінуты, а плошча «аднамінутнага» квадрата — частка марскога дна памерам 1,85х1,85 кіламетра).

А таму тамтэйшыя шукальнікі скарбаў спадзяюцца не на пасрэднікаў, а на самастойнае вывучэнне дакументаў. І дабіваюцца неблагіх поспехаў. Мэл Фішэр доўгі час быў працвітаючым каліфарнійскім фермерам. Але, захапіўшыся пошукам скарбаў, у 50 (!) гадоў прадаў ферму і стварыў кампанію па пошуку затанулых караблёў. Не давяраючы шматлікім «атласам», Фішэр заключыў дагавор з гісторыкам Эўгеніо Ліёнам. Апошні ў архівах знайшоў запісы Франсіска Меліёні, які яшчэ ў 1626 годзе спрабаваў знайсці патанулыя галіёны «Залатой флатыліі» — «Нуэстра Сіньёра дэ Аточа» і «Санта-Маргарыта». Запісы XVII стагоддзя і яшчэ добры дзесятак тысяч дакументаў дазволілі Фішэру і Ліёну ўстанавіць месца гібелі караблёў. Справа заставалася за малым — падняць з марскога дна скарбы. Праўда, гэтае «малое» крыху зацягнулася. Пошукі, якія кампаньёны распачалі ў 1970 годзе, прынеслі плён толькі ў 1985 годзе — але затое які! З «Аточы» паляўнічыя за скарбамі паднялі больш за 200 тысяч розных рэчаў: 150 злiткаў золата, 987 сярэбраных зліткаў, 150 тысяч залатых манет, каля трох тысяч ізумрудаў, мноства розных ювелірных вырабаў, якія маюць вялікую мастацкую каштоўнасць. А хутка была знойдзена і «Маргарыта» — 60 кілаграмаў золата і 800 кілаграмаў серабра сталі добрым давескам да скарбаў «Аточы».

Але, каб пачаць пошукі марскіх скарбаў, патрэбна як мінімум: а) мець 545 долараў ЗША для палёту, скажам, на Фларыду (назад ляціце ўжо на ўласным самалёце); б) ведаць англійскую (іспанскую, французскую і г. д.) мовы. Паколькі з гэтым у пераважнай большасці насельніцтва нашай дзяржавы цяжкасці, разгледзім больш простыя, але не менш практычныя метады пошукаў.

Сельскагаспадарчыя работы. Вельмі перспектыўны спосаб. Мяркуйце самі. У 1985 годзе, працуючы на сваім агародзе, жыхар Слуцка М. Лысы вырашыў закапаць смецце. Яму выкапаў на зарослым травой месцы, што раней не выкарыстоўвалася. У выніку знайшоў збанок з 285 залатымі манетамі рознай вартасці. А каля вёскі Зановічы, што месціцца на ўскрайку Белавежскай пушчы, А. Ляўчук араў ніву. Пасля ўважлівага даследавання баразны ён здолеў сабраць каля тысячы сярэбраных манет, адчаканеных у 1654—1709 гадах у Рэчы Паспалітай і Прусіі.

Адзінае, што патрабуецца пры гэтым спосабе пошуку скарбаў, — гэта пільнасць. Бо трактарыст, які араў у 1974 годзе поле ля вёскі Засоўе Лагойскага раёна, быў, прабачце, разявакам. Добра, пабач аказаліся вучні восьмага класа мясцовай школы. Праходзячы ля ўзаранага поля, яны заўважылі выкапаны плугам прыгожы збан, у якім ціхенька ляжалі залатыя і сярэбраныя манеты агульнай колькасцю аж 750 штук.

Дарожныя і землярыйныя работы. Той, хто выбраў гэты метад пошуку скарбу, павінен запасціся даволі вялікімі сумкамі, бо знаходкі бываюць вельмі аб'ёмнымі. Напрыклад, экскаватаршчык Л. Блатун 4 жніўня 1988 года пры капанні траншэі для цеплатрасы ў Мінску «падняў» 547 рэчаў (талеркі, падсвечнікі, збаночкі і г. д.) агульнай вагой 13 кілаграмаў серабра. А вось памочнік экскаватаршчыка В. Прыгодзіч у кар'еры паміж вёскамі Малеч і Кабакі Бярозаўскага раёна ў 1993 годзе знайшоў 408 сярэбраных дынараў, адчаканеных у першых стагоддзях нашай эры ў Старажытным Рыме. Яшчэ больш манет знайшлі ў кар'еры ля вёскі Карэвічы Чашніцкага раёна экскаватаршчык А. Бухавец і вадзіцель А. Баканаў у 1986 годзе. У скарбонцы, якая з'явілася на свет, яны налічылі амаль чатыры тысячы манет, адчаканеных у XVII стагоддзі. Чым кепскі гэты спосаб пошуку скарбу, дык гэта тым, што патрэбна дарагое абсталяванне тыпу экскаватара альбо бульдозера.

Больш зручным з'яўляецца трэці метад — агульнабудаўнічыя работы. Патрабуецца толькі стары дом (або стары цэх, старая лазня...) і ломік. А знаходкі вельмі каштоўныя. Сапраўдным празорцам аказаўся сталяр Слуцкай мэблевай фабрыкі М. Калядка. Калі ў 1990 годзе на фабрыцы ўстанаўлівалі новы прэс, то для падмурка выкапалі яму. А зямлю практычны столяр папрасіў адвезці на ўласны агарод. Маўляў, спатрэбіцца. Безумоўна, спатрэбілася, бо ў той зямлі случанін знайшоў паўтаралітровы чыгунок — і 481 залатая манета царскай чаканкі аказалася ў руках шчаслiўца.

Асілкам, што не ведаюць, куды прыкласці сваю моц, і варочаюць лаўкі ў гарадскіх парках, прапануем пераварочваць... валуны. Пры гэтым за вамі не будзе бегаць міліцыя і вы сумясціце прыемнае з карысным. У гэтым пераконвае прыклад гродзенскага юнака Алеся Шахновіча, які восенню 1971 года пад толькі што вывернутай камянюкай знайшоў 826 арабскіх сярэбраных дырхемаў. Зрэшты, пры гэтым спосабе можна абысціся і без асаблівай сілы. Так, гардэробшчыца полацкага стадыёна «Спартак» М. Краснова ўдзельнічала ў добраўпарадкаванні футбольнага поля, прыбірала камяні і каменьчыкі. І з-пад аднаго з іх выкалупала унікальныя жаночыя ўпрыгажэнні, зробленыя полацкімі майстрамі прыкладна ў X стагоддзі. Клад гэты — гістарычная рэліквія, і заважыў ён каля 335 грамаў золата.

Усе вышэйапісаныя спосабы патрабуюць ад шукальніка нейкіх намаганняў. Але затое... Зрэшты, калі вы ўжо такі гультай, што нават дзеля пошуку скарбу не можаце паварушыць пальцам, не адчайвайцеся. Сядзьце дзе-небудзь на прыгорачку і назірайце за братамі нашымі меншымі. Яны папрацуюць за вас. Шмат падобных прыкладаў прыводзіць знакаміты беларускі вучоны Валянцін Рабцэвіч у сваёй кнізе «Аб чым расказваюць манеты». Скажам, нейкі безыменны крот выштурхнуў на паверхню зямлі ля вёскі Навасёлкі Баранавіцкага раёна рымскія манеты пачатку нашай эры. Сімпатычная свінка вывернула ў 1921 годзе каля Слуцка чыгунок, напоўнены лівонскімі ды галандскімі манетамі. Свінні ўвогуле добрыя шукальнікі скарбаў. Менавіта яны вырылі ў 1961 годзе каля вёскі Вёска Мінскай вобласці і ў 1963 годзе ў вёсцы Атрубак Віцебскай вобласці сярэбраныя манеты XVII стагоддзя.

Адным словам, за працу! Вас чакаюць крыж Ефрасінні Полацкай і Бурштынавы пакой, скарбы Напалеона, скінутыя ў адно з азёр Беларусі, і дванаццаць залатых апосталаў з Нясвіжскага замка Радзівілаў. І калі вы трапіце ў шматлікую кагорту шчаслiўцаў, знайшоўшых скарб (а на Беларусі з 1964 па 1992 год было знойдзена іх ажно 36), то памятайце: скарб належыць дзяржаве. Бо яго каштоўнасць вымяраецца не толькі цаной золата і серабра, а ў першую чаргу гістарычным і культурным значэннем. А вам будзе належаць сумленна заробленая чвэрць ад кошту скарбу. Калі ж паспрабуеце прыхаваць, дык на грошы не разлічвайце, а то і ўвогуле можаце прыцягнуць да крымінальнай адказнасці. Так што шукайце, знаходзьце і не кажыце, што мы вас не папярэджвалі.

З пажаданнем поспеху — Юрый РУБАШЭЎСКІ.
г. Брэст.

Вячаслаў КЕБІЧ:
«Я НЕ МЕЎ ПРАВА ЯШЧЭ РАЗ ЦЯРПЕЦЬ ФІЯСКА»

З нагоды самаадводу вядомага палітыка В. Ф. Кебіча пасля выпучэння яго на пасаду спікер Вярхоўнага Савета наш карэспандэнт задаў яму некалькі пытанняў.

— Вячаслаў Францавіч, вы лічыліся адным з верагодных кандыдатаў на пасаду Старшыні Вярхоўнага Савета, але знялі сваю кандыдатуру. Як вы тлумачыце гэты ўчынак для членаў вашай фракцыі «Згода» і як вы самі да гэтага ставіцеся?

— 9 студзеня я як чалавек і грамадзянін, як палітычны дзеяч дзейнічаў зусім апраўдана, тут не было нічога нечаканага. Мяне журналісты пыталіся, чым быў для мяне 1995 год, і я адказваў, што я нарэшце ўнутрана вызваліўся, у душы адбыўся пэўны надлом. Гэта і было якраз агучана 9 студзеня на трыбуне...

Я ведаў, хто будзе выпучаны на пасаду Старшыні Вярхоўнага Савета, і калі я паглядзеў, як людзі выступілі і дакладна заявілі, што яны ведаюць усе шляхі, ведаюць, як трэба працаваць, хаця было відавочна, што ўяўляюць яны гэта ў даволі спрошчаным выглядзе, мне стала, з аднаго боку, крыўдна за неразуменне тых цяжкасцей, якія стаяць перад нашай рэспублікай, а з другога боку, я падумаў: хай паспрабуюць яны, хай паспытаюць гэты цяжкі хлеб. Ну калі чалавек хоча, чаму яму трэба перашкаджаць? Я сур'ёзна разумею, што выпучэнне маёй кандыдатуры можа стаць вялікай перашкодай для многіх, і можа нават стаць перашкодай для аб'яднання. Я ўзважыў усе «за» і «супраць», зразумеў, што абстаноўка непростая, і што перш за ўсё трэба аб'яднаць вялікія палітычныя партыі, а праз іх — і канкрэтных людзей, таму я вырашыў сваю кандыдатуру зняць.

Так, мая кандыдатура абмяркоўвалася на цэнтральнай фракцыі «Згода», там я выслухаў усе выступленні і зазначыў, што ў самой фракцыі няма згоды, што яна мае пакуль што розныя памкненні. Калі было праведзена рэйтынгавае галасаванне ў фракцыі, я ўбачыў, што тут няма адзінства і што многія не лічаць сябе дастойнымі для выпучэння на пасаду Старшыні ВС. Таму я на фракцыі заявіў аб тым, што я застаюся пры сваёй думцы і адмаўляюся выстаўляць сваю кандыдатуру. Таму тут нечаканасці для фракцыі «Згода» не было. Да і выпучэнне маёй кандыдатуры 9 студзеня адбылося не ад фракцыі, а ад асобнага члена. Гэта не тое, што ў камуністаў, напрыклад, дзе кандыдатура сфарміравана самой фракцыяй і выпучылі С. Калякіна. Акрамя таго, я тым самым адказаў розным палітыканам, якія думалі, што я іду да ўлады, і ўлада для мяне не самае галоўнае. Самае важнае для мяне — быць грамадзянінам нашай краіны, быць чалавекам, які думае пра яе дабрабыт. І нарэшце, трэцяй падставай было тое, што па некаторых каналах я даведаўся, што рыхтаваліся ўзняць супраць мяне справы, даўно забытыя брудныя абвінавачванні, і я не хацеў, каб мне яшчэ раз было агучана тут, у Вярхоўным Савеце.

— Важкасць вашай фігуры надавала не толькі фракцыя «Згода», але і тое, што вашу кандыдатуру на пасаду спікера падтрымліваў Прэзідэнт. Ці не так?

— Прэзідэнт напраўду мне гэта не казаў, хаця былі ў мяне з ім розныя сустрэчы. Адзінае, што я магу адзначыць, гэта тое, што Прэзідэнт сказаў, што калі будзе выпучана мая кандыдатура, то ён не будзе супраць. Такія словы яму сапраўды належаць. Аднак прамой падтрымкі не было, бо ў прынцыпе падтрымка Прэзідэнтам той альбо іншай кандыдатуры ўжо шкодзіла б нармальнаму палітычнаму працэсу. Што значыць яму выказвацца за нейкую кандыдатуру? Перш за ўсё гэта супраць таго, як каманда пайшла б сілам прабіваць у гэтую справу. Таму Прэзідэнт заняў правільную пазіцыю, што не выказаўся ні за адну кандыдатуру.

— Ведаеце, некаторыя вашы калегі вашу адмову балаціравацца на выбарах на першым этапе разглядалі як тактычны ўчынак палітычнага выбару...

— Кожны мяркуе ў меру сваіх палітычных поглядаў і здольнасцей.

— Як адраджаецца фракцыя «Згода» ці зняўшы вашу кандыдатуру?

— Я мяркую, што ёсць цяпер ва ўсіх станоўчых, я разумею, што ... у любым выпадку я ў фракцыі застаюся. Аднак зразумейце мяне правільна: я не меў права яшчэ раз цярпець фіяска.

— Як, на вашу думку, будуць складвацца адносіны Вярхоўнага Савета і Прэзідэнта?

— Яны будуць намнога лепшымі, чым адносіны з ранейшым парламентам. Гэта адназначна. Прэзідэнт, з аднаго боку, праявіць гібкасць, але і прадстаўнікі, усё-такі будуць кансалідавацца з Прэзідэнтам. Гэта таксама падтрымка, бо ўсе, як раней БНФ, цяпер у зале няма. Таму мяркую, што адносіны будуць больш спакойныя.

Інтэрв'ю правёў **Валер КАЛІНОЎСКІ.**

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ РЭСПУБЛІКАНСКАГА КОНКУРСУ НА ЛЕПШАЕ АСВЯТЛЕННЕ Ў ПРЭСЕ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦКАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Завяршыўся штогадовы конкурс на лепшае асвятленне ў рэспубліканскай прэсе прадпрымальніцкай дзейнасці.

Днямі яго арганізатары — Беларускі саюз прадпрымальнікаў, Фонд фінансавай падтрымкі прадпрымальнікаў і Міністэрства культуры і друку — падвялі вынікі.

Пераможцамі конкурсу сталі: у групе «Рэспубліканская прэса» — калектыў рэдакцыі газеты «Звязда»; у групе «Мясцовая прэса» — рэдакцыя газеты «Гродзенская праўда». Пераможцам стаў таксама дзелавы часопіс «Дело (Восток + Запад)». Усяго ў конкурсе ўзялі ўдзел 29 рэдакцый перыядычных выданняў і часопісаў, яго спонсарамі выступілі Беларускі Фонд фінансавай падтрымкі прадпрымальнікаў і мінская фірма «Лад».

Паводле звестак БелаПАН аналагічны конкурс будзе праведзены і ў гэтым годзе. Адзінае адрозненне ад тых, што колькасць пераможцаў павялічыцца. Магчымасць узяць удзел у конкурсе будуць мець не толькі рэспубліканскія друкаваныя выданні, але і радыё і тэлебачанне.

БелаПАН.

ВАШЫ КАРТЫ, АЛІМПІЙЦЫ

Сёлетні алімпійскі сход НАК Рэспублікі Беларусь, што плануецца правесці 11 студзеня ў Мінску, будзе асабліва знамянальным.

Па-першае, ён пройдзе ў год Алімпіяды, прысвечанай 100-годдзю Гульняў сучаснасці, у год, які прэзідэнт МАК Хуан Антоніо Самаранч назваў «залатым векам спорту і алімпізму», а па-другое — знамянуецца дэбютам зборнай Беларусі як самастойнай каманды за ўсю гісторыю летніх Алімпійскіх гульняў. Дарэчы, удзел у іх, але ў саставе зборнай Савецкага Саюза, нашы спартсмены прымаюць з 1952 года.

Удзельнікі штогадовага сходу будуць праінфармаваны аб падрыхтоўцы беларускіх атлетаў да Гульняў-96, а таксама аб рабоце НАК за справаздачны перыяд.

Вячаслаў ДУТАЎ, БЕЛТА.

Кажуць, у Амерыцы з-за снегападаў бяда сапраўдная. Кажуць, транспарт спыніўся, людзі мерзнуць, прадпрыемствы не працуюць.

А што ў нас, чым горш? На жаль, і нашая «нябесная канцылярыя» выдаткавала такую колькасць ападкаў у выглядзе снегу, што горш не прыдумаеш. Каб зрабіць гэтыя фатаздымкі, я з нашым радыкальным вадзіцелем Валодзем выправіўся па праспекце Францыска Скарыны і па вуліцах Мінска. Але, як кажуць, дзе сялі — там і злезлі. Апоўдні ў Мінску карціна была наступная: снегапад, гурбы, буксуючыя машыны, аўтамабільныя пробкі.

Транспарт ўвогуле амаль што паралізаваны.
Пешаходы былі амаль што дэмаралізаваны.
І ўсё ж такі, якая гэта прыгажосць — снегапад!

Яўген ПЯСЕЦКІ.

ЗІМА, ЗІМА... ВАКОЛ ГУРБЫ

Снегапад, які ўчора не спыняўся ні на хвіліну, стаў бедствам для многіх гарадоў Беларусі.

Тым не менш, паралізаваць жыццё гэтай з'яве прыроды не ўдалося.

Як паведамілі на мінскім гадзіннікавым заводзе «Прамень», бабруйскай фабрыцы «Чырвоны харчавік», некаторых іншых прадпрыемствах рэспублікі, графік работы не быў парушаны. Ва ўпраўленні транспарту Мінгарвыканкома карэспандэнту «Звязды» паведамілі, што грамадскі транспарт выйшаў у рэйсы ў звычайным рэжыме, скарачэння колькасці маршрутаў не было. Але ж людзям даводзіцца чакаць транспарт іншы раз і па паўгадзіны — аўтобусы, тралейбусы буксуюць, скорасць руху іх мінімальная. Трэстам «Гардармеханізацыя» кінуты ўсе сілы на вуліцы сталіцы, але іх яўна не хапае: аўтобусы не даходзяць да канцавых станцый.

На тэрыторыях, прылеглых да прадпрыемстваў, арганізавана ўборка сіламі членаў калектываў. Больш таго, працоўныя сталічнага гадзіннікавага завода ўбіралі гурбы на бліжэйшых вуліцах Талбухіна і Кнорына.

Як паведамілі метэаролагі, снегапад павінен скончыцца да сярэдзіны сённяшняга дня. Дай жа Божа, а то жыхарам беларускіх гарадоў прыйдзецца перамяшчацца на лыжах і санях.

Жанна КАТЛЯРОВА.

ПРАГНОЗЫ
БЕЛАРУСЬ ЧАКАЕ ПАВОДКА І, МАГЧЫМА, ЗАСУХА

Напэўна, наўрад ці знойдзецца чалавек, якога б не цікавіў прагноз надвор'я. І калі аб надвор'і наступных дзён мы даведваемся з паведамленняў у сродках масавай інфармацыі, то больш далёкую перспектыву спрабуем вызначыць хіба што па народных прыметах. А што гаворыць навука аб з'явах надвор'і у 1996 годзе?

— Дастаткова дакладны прагноз спецыялісты могуць зрабіць на тэрмін, які не перавышае 7—10 дзён, — паведаміў карэспандэнту БЕЛТА старшыня Камітэта па гідраметэаралогіі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях і абароне насельніцтва ад вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Юрый Пакумейка. — Калі размова заходзіць аб больш доўгіх тэрмінах, мы гаворым толькі аб тэндэнцыях надвор'я.

Паводле слоў Юрыя Пакумейкі, астатняя палавіна зімы будзе прыкладна такой жа халоднай. Першы непрыемны сюрпрыз паднясе вясна — на Палессі чакаецца значнае падтапленне. Ужо цяпер таўшчыня лёду на рэках складае 60—70 сантыметраў, таму спецыялісты рыхтуюць рэкамендацыі для адпаведных службаў, каб зменшыць вынікі паводкі.

На думку старшыні Камітэта па гідраметэаралогіі, наступным летам не выключана засуха, якая звычайна бывае ў Беларусі адзін раз у 2-3 гады. А гэты высакосны і можа як раз «падкінуць» усялякія непрыемнасці. Аднак дакладна спрагназіраваць катаклізмы нельга, застаецца толькі спадзявацца на літасць прыроды.

Варта дадаць, што беларускія сіноптыкі кожныя суткі выдаюць больш за 70 спецыяльных прагнозаў рознага назначэння, сярод якіх і звычайны штодзённы прагноз для насельніцтва. Даныя нашых спецыялістаў праз Сусветную службу пагоды трапляюць і ў замежныя сродкі масавай інфармацыі, у тым ліку расійскія. Аднак Юрый Пакумейка выказаў шкадаванне, што нягледзячы на кругласутачную работу сіноптыкаў, адказныя службы часта не рэагуюць своечасова на атрыманую інфармацыю і нярэдка складаныя кліматычныя ўмовы застаюць іх знянацку.

А праўдзівасць прагнозаў Камітэта па гідраметэаралогіі мы можам праверыць у бліжэйшыя дні: у пачатку другой дэкады студзеня плануецца пацяпленне, прычым у паўднёвых рэгіёнах рэспублікі прагназіруецца плюсавая тэмпература. Тым не менш, Юрый Пакумейка падкрэсліў, што на гэтым зіма не скончыцца і маразы яшчэ не раз нагадаюць аб сабе.

Эдуард ПІВАВАР, БЕЛТА.

ІВАН ЧЫГРЫНАЎ ВЕРЫЎ У СВАЮ ЗОРКУ І НАЗВАЎ СВОЙ АПОШНІ РАМАН «НЕ ЎСЕ МЫ ЗАГІНЕМ»

Сотні людзей прыйшлі 9 студзеня ў сталічны Дом літаратара аддаць апошнюю пашану народнаму пісьменніку Беларусі Івану Гаўрылавічу Чыгрынаву. У жалобным маўчанні схілілі галовы Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка, прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір, міністры, дэпутаты Вярхоўнага Савета, пісьменнікі, артысты, рэжысёры, мастакі, акадэмікі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і многія іншыя прыхільнікі цудоўнага таленту Івана Гаўрылавіча Чыгрынава.

Выдатным майстрам мастацкага слова, чые творы вучаць жыццю, назваў пісьменніка віцэ-прэм'ер Уладзімір Русакевіч, адкрываючы жалобную цырымонію развітання. Смерць такога чалавека — усенароднае гора, але яго творы назаўсёды застануцца з намі, падкрэсліў ён.

Творчы патэнцыял Івана Чыгрынава быў вялікі, адзначыў старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Васіль Зуёнак. Каля дзесяці раманаў збіраўся напісаць Іван Чыгранаў, ахапіўшы ў іх усю гісторыю беларускага народа. Але смерць абарвала планы пісьменніка. І ўсё ж такі ў апошнія дні ён паспеў завяршыць свой пяты раман. А першы буйны твор Івана Чыгрынава «Плач перапёлкі» Васіль Зуёнак назваў «самым зорным раманам» пісьменніка, які адразу заняў дастойнае месца ў першых радах беларускай літаратуры.

«Наш народ і культура страцілі аднаго са сваіх выдатных сыноў», — сказаў у сваім развітальным слове міністр культуры рэспублікі Анатоль Бутэвіч. Падкрэсліўшы яго дзіўную творчую апантанасць, міністр нагадаў і аб вялікай грамадскай дзейнасці Івана Чыгрынава на пасадзе старшыні рэспубліканскага Фонду культуры, а таксама аб яго актыўнай рабоце як члена калегіі міністэрства.

Аб тым, як шмат рабіў Іван Чыгрынаў, займаючыся справамі Фонду культуры, гаварыла і Алена Багданава. Ад імя ўсіх, хто працаваў з Іванам Чыгрынавым у Фондзе культуры, яна выказала глыбокае спачуванне родным і блізкім пісьменніка, расказала, як шмат ім зроблена па вяртанню на радзіму нацыянальна-культурных багаццяў, як перажываў Іван Гаўрылавіч за лёс бібліятэк, як хвалявала яго захаванне гістарычнай памяці ў невялікіх гарадках Беларусі.

«Ён перажываў за ўсё, што рабілася на яго роднай зямлі», — падкрэсліў Сяргей Законнікаў, завяршаючы жалобную цырымонію.

Пры апошніх сустрэчах з Іванам Чыгрынавым у бальніцы яны шмат гаварылі аб новым рамане празаіка. Назваў яго Іван Гаўрылавіч «Не ўсе мы загінем». І пісьменнік, паводле слоў Сяргея Законнікава, верыў, што Беларусь «узнімецца з кален, калі тут будуць берагчы родную мову і нацыянальную культуру».

Пахаваны Іван Гаўрылавіч Чыгрынаў у Мінску на мемарыяльных могілках па Маскоўскай шашы.

Вольга ШЧАДРЫНА, БЕЛТА.

Клаус КІНКЕЛЬ:
«ЕЎРОПА ПАВІННА СТАЦЬ БУЙНОЙ ВАЛЮТНАЙ МЕТРАПОЛІЯЙ»

Гэты тэзіс утрымліваецца ў заяве міністра замежных спраў Германіі Клауса Кінкеля. Ён заклікае да своечасовага стварэння Еўрапейскага валютнага саюза. Як вядома, амаль месяц таму назад Савет Еўропы прыйшоў у Мадрыдзе да згоды адносна назвы адзінай еўрапейскай валюты — еўра (eura).

— У доўгатэрміновай перспектыве валютны саюз мае лёсаноснае значэнне для Еўропы і асабліва для нас, немцаў, — заўважае міністр. — У свеце, дзе ўзнікаюць гіганцкія эканамічныя блокі і ўтвараюцца зоны свабоднага гандлю, Германія і іншыя еўрапейскія краіны павінны кожны дзень пацвярджаць сваю канкурэнтаздольнасць. Не забяспечыўшы канкурэнтаздольнасць, мы не зможам у доўгай перспектыве гарантаваць захаванне рабочых месцаў. Менавіта таму разам з ужо створаным унутраным рынкам з яго 370 мільёнамі спажыўцоў нам трэба таксама і агульная валютная прастора, — гаворыць міністр.

Чаму немцы так заклапочаны валютным саюзам?

— Якімі б важнымі ні былі асобныя вялікія еўрапейскія валюты, у глабальным маштабе яны з'яўляюцца ўсяго толькі валютнымі астраўкамі: ваганні валютных курсаў, валютныя спекуляцыі, пастаяннае павышэнне курса нямецкай маркі змяняюць умовы канкурэнцыі не на нашу карысць. Як ні парадаксальна гэта гучыць, але моцная нямецкая марка стварае ў канчатковым выніку цяжкасці для нашай арыентаванай на экспарт эканомікі. Эканоміка Германіі жыве за кошт экспарту. У значнай меры менавіта экспарт дазваляе нам забяспечыць высокі ўзровень жыцця. Менавіта таму нямецкая эканоміка мае патрэбу ў надзейнай аснове для разліку цэн і інвестыцый. Скажэнні валютнага курсу не павінны звесці на нішто канкурэнтныя перавагі нашай эканомікі, за якія нам прыйшлося ўпарта змагацца. Таму мы і павінны згуртаваць Еўропу ў больш буйную валютную метраполію, здольную канкурыраваць з валютнымі зонамі ены і долара. Толькі так мы зможам надоўга захаваць той узровень дабрабыту, які мы сёння ўспрымаем як само сабой зразумелае, — адказвае на гэта пытанне Кінкель. І выказвае наступныя думкі.

Валютна-палітычны застой з'яўляецца рэгрэсам. І сённяшняя стабільнасць нямецкай маркі не павінна прыкрываць гэту акалічнасць. Той, хто сёння па праву з гордасцю глядзіць на нашу моцную нямецкую марку, не павінен, аднак, упускаць з-пад увагі неабходнасць паклапаціцца аб стабільнай валюце заўтрашняга дня. Што мы хочам — дык гэта такую еўрапейскую валюту, якая, прынамсі, была б такой жа стабільнай, як нямецкая марка. Самыя моцныя валюты Еўропы павінны зліцца ў ёй разам, зрабіўшы яе новай вядучай валютай. Разам з доларам яна стане новай рэзервовай валютай свету. Задача, якая стаіць перад адной толькі нямецкай маркай, — быць другой пасля долара рэзервовай валютай, — з'яўляецца для яе празмернай.

Леанід ТУГАРЫН.

ПАРАДАК ДНЯ СУСТРЭЧЫ Ў ВЯРХАХ АБМЯРКОЎВАЮЦЬ МІНІСТРЫ ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ

Напярэдадні сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў Садружнасці, намечанай на 19 студзеня, павінна адбыцца пасяджэнне Савета міністраў замежных спраў, на якім канчаткова будзе сфарміраваны парадак дня самміта прэзідэнтаў. Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў прэс-службе Выканаўчага сакратарыята СНД, 12 студзеня ў Маскве кіраўнікі знешнепалітычных ведамстваў разгледзяць праблемы аховы знешніх межаў Садружнасці, ... урэгулявання канфліктаў на тэрыторыі Садружнасці, аб мерах па вырашэнню канфлікта ў Абхазіі, аб прадаўжэнні тэрміну знаходжання міратворчых сіл у Таджыкістане, аб прапанаваным Украінай праекце Пагаднення аб супрацоўніцтве краін СНД у пагранічнай сферы, аб падрыхтоўцы і выкарыстанні ваенных і грамадзянскіх персаналу для ўдзелу ў аперацыях па падтрыманню міру.

У дыскусіі міністраў замежных спраў шмат часу зоймуць пытанні будучага парадку дня пасяджэння Савета кіраўнікоў дзяржаў, якія ... пытанні па найбольш надзённым праблемах Садружнасці.

Прадугледжваецца абмеркаванне таксама праекта пратакола да пагаднення па пытаннях, звязаных з аднаўленнем правоў дэпартаваных асоб, нацыянальных меншасцей і народаў. Павінна быць дасягнута прынцыповая дамоўленасць аб заключэнні Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж СНД і ЮНЕСКА, адобраны праект Палажэння аб фагу і эмблеме Садружнасці.

Ларыса КЛЮЧНІКАВА, БЕЛТА.

ВЫШЭЙ У НЕБА — БЛІЖЭЙ ДА БОГА

Царква «Выратаванне», пабудаваная на грошы вернікаў, адкрылася ў Паставах. Цяпер у гэтым перспектыўным раённым цэнтры, які ўтварыўся за апошнія 20 гадоў, дзейнічаюць тры храмы.

Яшчэ чатыры храмы ёсць на тэрыторыі раёна. Сярод іх — касцёл Іаана Хрысціцеля ў вёсцы Камаі, помнік абароннага дойлідства. Узведзены ў 1603—1606 гадах, пазней перабудаваны і расшыраны, ён аб'яднаў элементы архітэктуры готыкі і рэнесансу. Таўшчыня сцен пабудовы два метры, у галоўны фасад умураваны гарматныя ядры, на хорах касцёла ўстаноўлены арган канца XVIII стагоддзя.

Вольга СІДАРОВІЧ, БЕЛТА.

ЗНОЎ ГОСЦІ З УСХОДУ ІМКНУЦЦА НА ЗАХАД

Адгуляўшы святы, зноў узяліся за справу ажыццяўлення нелегальна трапіць за мяжу. У раёне вёскі Рыбніца пагранічнікі Гродзенскага пагранатрада сумесна з міліцыяй затрымалі аўтамабілі «ГАЗ-66» і «ВАЗ-2109». У грузавіку знаходзіліся 48 грамадзян Індыі, Пакістана і Шры-Ланкі, якія ў думках ужо былі, напэўна, на Захадзе. У «Жыгулях» сядзелі двое суправаджальнікаў — грамадзяне Беларусі і Літвы.

Група «турыстаў» так і не ўбачыць жаданага раю — іх, як гэта звычайна робіцца, пасадзяць у паязды, што адпраўляюцца ва ўсходнім напрамку, і, фігуральна кажучы, пагразіўшы пальцам, пакінуць у спакоі. Праўда, няма ніякай гарантыі, што госці не сыдуць на бліжэйшай станцыі і не паспрабуюць зноў перасячы беларускую мяжу ў патрэбным ім напрамку...

Што ж датычыць «гідаў», у якіх было знойдзена нямала рознай валюты, то іх, магчыма, чакае пакаранне. Праўда, яны сцвярджаюць, што дзейнічалі пад пагрозай расправы, у што цяжка верыцца...

Ігар ХАДАСЕВІЧ, БЕЛТА.

ЧЫМ БАГАТАЯ ШКОЛА?

Міжнародная сорасаўская праграма адукацыі ў галіне дакладных навук падвяла вынікі конкурсу на атрыманне гранта Сорасаўскага настаўніка сярэдняй школы.

У гэтым даволі такі цяжкім спаборніцтве ў ліку пераможцаў аказалася Лідзія Давідаўна Мамацюк, настаўніца фізікі Бярозаўскай сярэдняй школы №1, і біёлаг Алена Віктараўна Данільчанка з СШ №2 г. Бярозы. Званне «Заслужаны сорасаўскі настаўнік сярэдняй школы» атрымала былая настаўніца школы, выкладчык хіміі Ірына Рыгораўна Шэйніна.

Але не толькі на таленавітых педагогаў багата першая Бярозаўская школа. У мінулым годзе гэта навучальная ўстанова адзначана прэміяй Сораса за высокае фізіраванае навучанне школьнікаў. На гэтыя грошы купілі тэлевізар, дыяпраектары, магнітафоны, відэакасеты. Расшчодрыўся і былы выпускнік школы, Віктар Быцкевіч, які закончыў Маскоўскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча імя Баўмана і цяпер узначальвае ў Маскве канструктарскае бюро. На сродкі спонсара-вучня набылі шэсць камп'ютэраў новага пакалення.

Цяпер у раёне заканчваюцца традыцыйныя алімпіяды сярод школьнікаў. Лепшыя вынікі ў юных фізікаў, хімікаў, матэматыкаў, прыхільнікаў інфарматыкі з першай Бярозаўскай школы.

Людміла ГІЛЁВА.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ
у камерцыйных банках на 10 студзеня 1996 г.

Назва банка	Долар ЗША Купля	Долар ЗША Продаж	Нямецкая марка Купля	Нямецкая марка Продаж	Расійскі рубель Купля	Расійскі рубель Продаж	Тэлефоны
Белбізнесбанк (гал. аперац. упраў.)	11550	11750	7850	8100	2.30	2.50	067
Белбізнесбанк (гарадская дырэкцыя)	11500	11800	7900	8150	2.20	2.50	
Белзнешэканомбанк	11600	11700	7950	8150	2.30	2.50	267-022
ФК «Вераніка»*** (за расійскія рублі)	11640 4740	11850 4840	7940	8200	2.42	2.49	531-504
Ф-л 0104 АКБ «Минский транзитный банк»	11500	11670	7800	8050	2.10	2.48	372-826
Народны банк	11600	11800	7950	8100	2.30	2.44	238-610
«Алімп»	11670	12000	7950	8150	2.41	2.49	508-556
Ф-л №1 АКБ «Алімп»	11650	11870	7900	8050	2.35	2.45	291-646, 067
ФФФ	11500	11750	7800	8100	2.20	2.42	
Нацыянальны банк РБ (курс для безнаяўных разлікаў)	11500		7961.23		2.47		
Цэнтрабанк Расіі	4668		3233.81		100 бел.р.39.50		

* — Магчыма аперацыя за наяўны і безнаяўны разлік
** — Аперацыя праводзіцца толькі за безнаяўны разлік
*** — Аперацыя з валютай больш за 1000$ праводзіцца на дагаворных умовах

У СВЕЦЕ
ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

● МЗС РАСІІ ЎЗНАЧАЛІЎ БЫЛЫ ШЭФ ЯЕ ЗНЕШНЯЙ РАЗВЕДКІ

Дзяржаўны сакратар ЗША Уорэн Крыстафер заявіў, што спадзяецца на добрыя адносіны з міністрам замежных спраў Расіі Яўгенам Прымаковым і вітае правядзенне сустрэчы з ім у бліжэйшым будучым. Крыстафер нагадаў добрыя адносіны з папярэднікам Прымакова, Андрэем Козыравым, які пакінуў сваю пасаду на мінулым тыдні. Яўген Прымакоў, які ўзначальваў службу знешняй разведкі, быў назначаны на пасаду міністра замежных спраў прэзідэнтам Ельцыным у аўторак. Прадстаўнік адміністрацыі прэзідэнта заявіў, што ніякага змянення знешняга курсу Расіі не будзе.

● СЕРБЫ АДМАЎЛЯЮЦЬ СВАЁ ДАЧЫНЕННЕ ДА ТЭРАКТА

Віцэ-прэзідэнт мусульманскага ўрада Босніі Ганіч заклікаў НАТО тэрмінова адказаць на абстрэл Сараева з гранатамёта. У выніку выбуху трамвая загінуў адзін чалавек і не менш за як васемнаццаць атрымалі раненні. Аднак камандаванне НАТО кажа, што яно мала што можа зрабіць у плане абароны грамадзянскага насельніцтва ад тэрарыстычных абстрэлаў. Снарад быў выпушчаны з гранатамёта ў аўторак з сербскага раёна Сараева. Аднак сербы адмаўляюць сваё дачыненне да гэтага інцыдэнту. Між тым, міністр замежных спраў Харватыі ўчора прыбыў у Бялград на перамовы аб нармалізацыі адносінаў паміж Харватыяй і Югаславіяй, у якой дамінуюць сербы.

● КРЫСТАФЕР ЗНОЎ СПРАБУЕ ПАМІРЫЦЬ ІЗРАІЛЬ З СІРЫЯЙ

Дзяржаўны сакратар ЗША Уорэн Крыстафер прыбыў у Ізраіль з мэтай пасадзейнічаць заключэнню ізраільска-сірыйскага мірнага пагаднення. У інтэрв'ю журналістам па прыбыцці ў сталіцу Ізраіля Крыстафер заявіў, што двум даўнішнім ворагам неабходна паскорыць тэмпы перамоў. Дзяржаўны сакратар Крыстафер збіраецца сустрэцца з прэм'ер-міністрам Ізраіля Шымонам Перасам і міністрам замежных спраў Баракам, а потым накіруецца ў Дамаск для перамоў з прэзідэнтам Сірыі.

● РАЗЫХОДЖАННІ ТРЭБА ЛІКВІДАВАЦЬ ДА 26-га

Перамовы па бюджэту паміж прэзідэнтам Клінтанам і рэспубліканскім лідэрам кангрэса спынены на тыдзень пасля таго, як ім не ўдалося дасягнуць дамоўленасці па пытанні аб ліквідацыі бюджэтнага дэфіцыту. Абодва бакі заявілі, што зблізілі пазіцыі па некаторых пытаннях, аднак усё яшчэ застаюцца глыбокія разыходжанні ў пэўных пунктах плана збалансавання бюджэту на працягу сямі гадоў. Калі да 26 студзеня не будзе дасягнута дамоўленасць, частка федэральных устаноў закрыецца трэці раз за апошнія тры месяцы.

● СНЕГАПАДЫ АДНОВЯЦЦА К КАНЦУ ТЫДНЯ

Жыхары ўсходніх штатаў Амерыкі ўсё яшчэ намагаюцца выбрацца з-пад снегу пасля таго, як адзін з самых моцных у гэтым стагоддзі снегападаў прывёў да гібелі сама меней 80 чалавек. У сераду большасць федэральных устаноў былі зачынены трэці дзень запар. У Вашынгтоне і яго наваколлі многія дарогі ўсё яшчэ непраходныя. У Нью-Йорку і Вашынгтоне зноў выпаў снег. Метэаролагі прадказваюць новыя снегапады к канцу тыдня.

● РАБРО ЖЫВЁЛІНЫ БЫЛО 7 МЕТРАЎ У ДАЎЖЫНЮ

Шукаў золата, а знайшоў дыназаўра настаўнік адной з балівійскіх школ. Ён сумяшчаў працу ў школе з прамываннем рачнога пяску ў пошуку золата. Не было межаў яго здзіўленню, калі на гэты раз ён знайшоў рэшткі жывёліны пятнаццаціметровай даўжыні, рабро якой у даўжыню было 7 метраў, а каранны зуб у дыяметры складаў 14 сантыметраў. Побач са шкілетам знаходзілася каменная сякера, якую вучоныя аднеслі да дагістарычнай эпохі.

● ПАЖАРНЫ ІНСПЕКТАР БЫЎ СУПРАЦЬ...

Жыхар польскага горада Каліш Анджэй Надэра патраціў сем месяцаў на незвычайную працу. Ён абклеіў столь сваёй кватэры 64 тысячамі запалак. Папярэдне кожную з іх ён закапціў на агні. Пасля заканчэння працы Анджэй пакрыў усю «кампазіцыю» празрыстым лакам.

Радыё «Свабода», «Голас Амерыкі», «Радыё Расіі» і «Радыё-РОКС» слухаў Сяргей ПРОТАС.

АБАРАНІЦЬ ТЫХ, ХТО КОРМІЦЬ

Шэраг важных пастаноў аб падтрымцы сельскай гаспадаркі быў прыняты на пасяджэнні прэзідыума Кабінета Міністраў Украіны, праведзеным пад старшынствам прэм'ер-міністра Яўгена Марчука.

У прыватнасці, рашэннем урада будуць унесены змяненні ў стаўкі пошлін на асобныя віды ўвозімых тавараў, што павінна абараніць інтарэсы айчынных таваравытворцаў. Усебакова быў абмеркаваны праект Закона Украіны аб экспартнай пошліне на жывёлу і скураную сыравіну. Удзельнікі пасяджэння прыводзілі пераканаўчыя доказы таго, што Украіну можа напаткаць сумны лёс шэрага суседніх дзяржаў, адкуль замежнымі прадпрымальнікамі вывезена значная частка пагалоўя жывёлы.

Укрінфарм — БЕЛТА.

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛЬ

Ва ўзросце 147 гадоў ад віруснага гепатыту памёр нядаўна самы стары чалавек свету — кітаец Гон Лайфа. Да 133 гадоў ён працаваў у полі, але потым быў вымушаны пакінуць гэтую нялёгкую працу. Харчаваўся Гон Лайфа простай ежай, не курыў, але штодзень выпіваў крыху рысавай гарэлкі.

ЭКСТРА-ПРЭС

Мадонна — вядомая амерыканская поп-зорка і актрыса прызналася, што ў пачатку сваёй кар'еры спявачкі ў Нью-Йорку была згвалтавана. «Я была тады зусім маладзенькай і нікога ў Нью-Йорку не ведала, — сказала спявачка, — была вельмі даверлівай. Праз гады гэта забылася. Аднак гэты сумны выпадак раскрыў мне вочы на свет».

Гэта прызнанне вырвалася ў Мадонны ў ходзе адказаў на пытанні аб выдадзенай у 1992 годзе яе скандальнай кнізе «Секс» са 128 фатаграфіямі-фантазіямі спявачкі на тэмы адкрытага кахання і г. д. Размова, у прыватнасці, зайшла аб здымку, дзе Мадонна знята ў інсцэніроўцы згвалтавання.

«ІнтэрМедыя»

Зусім інтэлігентная адзінокая старая з Ніжняга Ноўгарада крыніцай даходу зрабіла... сваё завяшчанне. Мужу і жонцы, якія згадзіліся выплачваць ёй штомесячны пансіён (сума рэгулярна індэксуецца згодна з інфляцыяй) завяшчаецца кватэра. Маладыя, старанна працуючы, жывуць марамі аб уласных квадратных метрах, шчыра стараючыся не жадаць бабулі хутчэйшага пераходу ў іншы свет. Ды тая пакуль і не збіраецца, а вось каб дабрадзеі, датэрмінова, напрыклад, не атруцілі яе, мяняе іх, як пальчаткі. Ірве адно завяшчанне і хутка складае другое. І жадаючыя знаходзяцца. Папярэднія прэтэндэнты застаюцца, зразумела, з носам.

«Труд».

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск –	8.23	16.11	7.48
Віцебск –	8.20	15.54	7.34
Магілёў –	8.12	16.00	7.48
Гомель –	8.02	16.05	8.03
Гродна –	8.37	16.27	7.50
Брэст –	8.30	16.36	8.06

МЕСЯЦ
Апошняя квадра 13 студзеня

ІМЯНІНЫ
Пр. Святых немаўлятаў, Ірадам забітых; Марка, Феафіла, Іаана
К. Марка, Мацільды

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае надвор'е, месцамі невялікі снег, туман, галалёд. Тэмпература паветра ў Гродне і Брэсце — каля нуля, Магілёве і Мінску — 1—3, Гомелі і Віцебску — 2—4 градусы марозу.

У наступныя двое сутак месцамі па рэспубліцы пройдуць невялікія ападкі, туман, галалёд. Тэмпература ўначы — 3—8 градусаў марозу, удзень — ад плюс 1 да мінус 4; у Гомельскай і Магілёўскай абласцях уначы — 9—14, удзень — 4—9 градусаў ніжэй нуля.

МЕДЫЦЫНСКІ ПРАГНОЗ НАДВОР'Я НА 11 СТУДЗЕНЯ

Надвор'е па-ранейшаму будзе вызначацца франтальным раздзелам, што прывядзе да далейшага паніжэння атмасфернага ціску і ўтрымання кіслароду ў паветры. **11 студзеня — неспрыяльны дзень па геафізічных фактарах.** У такіх умовах захоўваецца верагоднасць пагаршэння самаадчування ў метэазалежных хворых з сардэчна-сасудзістай паталогіяй, захворваннямі дыхальнай сістэмы, апорна-рухальнага апарата, страўнікава-кішачнага тракта.

У мэтах прафілактыкі рэкамендуецца адмовіцца ад далёкіх паездак, пазбягаць псіхаэмацыянальных і фізічных нагрузак, прытрымлівацца дыеты, рэгулярна прымаць лекавыя прэпараты, прызначаныя ўрачом, а таксама заспакаяльныя сродкі і полівітаміны, якія ўтрымліваюць у сваім саставе вітамін «Е».

Антаніна КАРОЗА, навуковы супрацоўнік БелНДІ кардыялогіі.

ФОТАСЛОВА

Мінскаму мастаку Анатолю ГРЫШКО з пажаданнямі, каб на Беларусі яго праца была гэтак жа добра вядома, як і за мяжою.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

Калі сняцца льды
І за крок да бяды —
Ты ратуй мяне, ветка вярбы.

Калі з бацькавых сцежак
Мае змыты сляды —
Ты даруй мне, галінка вярбы.

Калі я заблукаю
У чужынскіх краях —
Дачакайся, галінка мая.

Ў наша поле вярнуся,
З тваім сокам сальюся,
Будзем разам, вярбінка мая.

НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ГЛЫБІНКІ

ЗА ШТО ПРАСІЎ ПРАБАЧЭННЯ ЯГОР КУЗЬМІЧ?

Даўно тое было. На пачатку пяцідзесятых, пры Сталіне. Калі за падабраныя без дазволу высокага начальства каласкі з калгаснага поля можна было «загрымець пад фанфары» ў турму. Дык вось, у адзін з кароткіх лістападаўскіх дзён старшыня калгаса «Чырвоная Зорка» Ягор Казлоў на коніку аб'язджаў сваю гаспадарку. І з тае прычыны, што па натуры ён быў мужык учэпісты, з моцнай хваткай да ўсяго, за што браўся, і на першы план заўсёды ставіў дысцыпліну, то, як гаворыцца, заглядваў у кожную дзірку: на збожжаскладзе, ферме, канюшні. З'ездзіў і на луг, падлічыў стажкі з сенам — усё ў парадку. Ніхто не абскуб іх, не вырваў ніводнага ахапка. Ляжа снег — па саннай дарозе сена трэба будзе перавезці на калгасную сядзібу. Зазірнуў на поле. Салома, як і мае быць, у сціртах акуратна складзена. І тут слядоў крадзяжу не відаць. А вось і асаблівая радасць старшыні — сцірта лёну. Па ўраджайнасці даўгунцу «Чырвоная зорка» ўжо два гады запар трымала ў раёне першынство. Гэта культура, можна сказаць, надзея гаспадаркі. За перавыкананне плана паставак ільну дзяржаве можна атрымаць неблагія грошы. А за іх набыць сякую-такую тэхніку.

Абышоў Ягор Кузьміч сцірту і нечакана метрах у васьмі-дзевяці ад яе ўгледзеў снапок ільну, які адзінока ляжаў на ўжо замёрзлай зямлі. Адкуль ён? Ветрам скінула зверху? Дык не было ж таго ветру. Жывёліна якая сарвала са сцірты і занесла сюды? Не можа быць такога: ні коні, ні каровы лён не спажываюць. А што калі зладзюга нейкі панадзіўся сюды хадзіць? З гэтай думкай старшыня яшчэ раз абышоў сцірту, пільна-пільна прыглядваючыся да кожнага снапка, адшукваючы месца, дзе павінен быў ляжаць той, што апынуўся на зямлі. Не, нідзе няма тут месца для яго. А што калі ён выцягнуты знутры сцірты і яго незнарок згубілі?

І старшыня пачаў старанна абмацваць сцірту, шукаць у ёй пралаз, бо ўжо не сумняваўся, што тут папрацавалі спрытнюгі-зладзеі, якія ўмеюць хаваць канцы ў ваду. Яны робяць пралаз у сцірце, выдзіраючы з яе нутра снапы, а потым акуратна застаўляюць яго снапамі. Крадзенае цягнуць дадому. А той снапок у цемры згубіўся, выпаў непрыметна.

Праз хвіліны тры Ягор Кузьміч намацаў пралаз і ажно спацеў: ого, у сцірце цэлы тунель. Шмат адсюль выбрана льну. Толькі кім? У думках ён доўга перабіраў магчымых зладзеяў калгаснага дабра і сышоўся на адным: без удзелу палявога вартаўніка Фёдара Свірыдава тут не абышлося. Па начах ён са сваімі двума сабакамі робіць абходы, і ніхто з вяскоўцаў не адважыцца без дай прычыны сноўдацца там без яго. Няйначай сам Фёдар нячысты на руку або запусціў у сцірту сваіх родзічаў.

Але, як гаворыцца, не злоўлены — не злодзей. І старшыня вырашыў узяць зламысніка на месцы злачынства. Адзін, без нічыёй дапамогі. Бо франтавы разведчык, на рахунку якога было шэсць дастаўленых у штаб нямецкіх «языкоў», страху не ведаў. Таму, апрануўшы на сябе даўжэзны, да самых пятак кажух і ўсцягнуўшы на ногі цёплыя валёнкі, ён у той жа вечар залёг у тунелі. Недзе а другой гадзіне ночы, калі яго пачаў адольваць сон, Ягор Кузьміч пачуў ціхую гаворку. Жанчыны. Старшыня натапырыў вушы. Дудкі: нічога не разабраць і галасоў не пазнаць. Трэба чакаць. Ён яшчэ болей уціснуўся ў лён і спружыніўся, нібы кот перад скачком на мыш. І вось нехта моўчкі пачаў таропка адкідваць у бок снапкі, вось ужо пралаз вызвалены ад іх, і жанчына пралезла ў тунель. Яна была на адлегласці выцягнутай рукі ад старшыні, калі здарылася нечаканае. Якраз у гэты самы момант нешта так заказытала ў носе Ягора Кузьміча, што ён з усяе сілы чхнуў. Жанчына як апантаная кінулася прэч, а за ёй і астатнія, што знаходзіліся каля сцірты. Выпаўзшы з тунеля, старшыня хвіліны паўтары хапаў свежае паветра, а потым, падняўшы з зямлі пакінуты ў спешцы трафей — посцілку, разасланую на зямлі для ўкладкі туды снапкоў, патэпаў у бок вёскі. Раніцай ён паказаў Фёдару Свірыду посцілку, якую быццам бы знайшоў каля яра, і заклапочана пацікавіўся, чыя яна можа быць, каб вярнуць гэтую патрэбную рэч гаспадару. А сам цікаваў за вартаўніком: як і чым той выдасць сябе. Той жа без хвіліны роздуму заявіў:

— Посцілка маёй суседкі, Ганны Лагуновай яна. Гэта і калгаснай кабыле зразумела.

— А не памыляешся, Сямёнавіч?

— Крыўдзіш, старшыня. Ганніна яна. Як піць даць.

— Ну то і добра.

На тым і разышліся. Старшыня сядзеў за сталом і думаў: што рабіць? У Ганны Лагуновай трое дзяцей. Старанная, працавітая. Мужык яе склаў галаву недзе пад Варшавай. Цяжка жанчыне. Зрабіць выгляд, што ён, старшыня, нічога не ведае? Нельга так. Увесь калгас расцягнуць. Ды хто — жанкі. Бо ўсе ведаюць, што большай часткай яны, франтавыя ўдовы, крадзяжамі займаюцца. Заявіць у міліцыю? За зябры, чаго добрага, возьмуць маладзіцу, бо вунь які тунель выкапала ў сцірце. І дзецям яе ганьба, пальцам на іхнюю сям'ю будуць паказваць вяскоўцы. Дзе ж тое выйсце, каб, як гаворыцца, і сена было цэлае, і козы сытыя?

Ягор Кузьміч яшчэ доўга меркаваў і так, і гэтак. І прыходзіў да высновы, што і так дрэнна, і гэтак. Правільна, жанкі — галоўная рабочая сіла ў гаспадарцы. Правільна, са зладзеямі змагацца трэба. Але ж дзе тая самая грань, пры якой небяспечна перагнуць палку ў той ці іншы бок? Тут, відаць, цэлая педагогіка патрэбна. Так сказаць, індывідуальны падыход да зладзейкі. Пры калектыўнай зацікаўленасці. І яе, гэту педагогіку, старшыня знайшоў.

У той жа дзень ён завітаў на склад, дзе жанчыны на веялках ачышчалі збожжа. Паназіраў за іхняй работай. Пагутарыў з імі, а Ганне сказаў, каб пасля работы зайшла ў кантору, бо неяк раней звярталася да старшыні з просьбай выдзеліць яе сям'і дапамогу. Якую — напіша ў заяве і прынясе.

Ганна не прымусіла сябе чакаць, прыйшла ў вызначаны час. Ягор Кузьміч запрасіў яе сесці на лаву, пачаў гутарку: як вучацца дзеці, куды мае намер пасля школы ісці старэйшая дачка Валя, ці ачуняла Ганніна маці і г. д. Жанчыну ён слухаў уважліва, спагадаў ёй. А калі дайшла размова да просьбы Ганны, сказаў, што зараз ёсць магчымасць дапамагчы сенам для кароўкі. Праўда, сена тое на лузе, і прывязуць яго, калі выпадзе снег. А калі Ганне нельга пачакаць, дык няхай сама даставіць яго нейкім іншым чынам.

— Ой дзякуй, старшынька, ой дзякуй. Дай вам Бог здароўечка за клопаты. Я ўжо сама прывязу. На тачцы, тачка ў мяне ёсць, — шчабятала жанчына, — добрая тачка.

— А каб сена па дарозе не гублялася, вазьмі, Ганна, вось гэтую рэч, — Ягор Кузьміч падышоў да шафы і, дастаўшы адтуль посцілку, разгарнуў яе.

Жанчына аслупянела і, здаецца, праглынула язык. А старшыня застыў ля акна, моўчкі гледзячы на вуліцу, дзе павольна падалі першыя сняжынкі. Так працягвалася хвіліны дзве-тры. Потым Ганна паваліліся на калені, папаўзла на іх да Ягора Кузьміча, дрыжачымі рукамі ўчапілася ў яго штаны.

— Даруйце, Кузьміч, даруйце. Вінаватая, вінаватая я перад вамі, даруйце... — жанчына заходзілася ў слязах.

Такой рэакцыі ад яе старшыня не чакаў і зараз не ведаў што рабіць. Ганна ж не супынялася, і ён сеў на стул у чаканні, калі яна перастане плакаць: няхай поўнасцю адчуе сітуацыю. Сама, без яго натацый.

— Дык вось як дамовімся, маладзіца, — нарэшце падаў ён свой строгі голас. — Каб усе снапкі сёння ж былі на месцы — раз. І каб калгасныя жанкі — а ты ведаеш хто — больш красці не хадзілі — два. Толькі тады будзе табе даравана тое.

— Усё зраблю, Ягор Кузьміч. Паверце, усё, — лапатала жанчына. — Што хочаце рабіце са мной — біце, рэжце на часткі.

Крадзяжоў у калгасе, пакуль там старшынстваваў Казлоў, не было. Іх нібы карова языком злізала. І самае галоўнае, ніякай гучнай пагалоскі аб тым, дзякуючы чаму яны зніклі, у вёсцы не было. Вось такая педагогіка была ў старшыні «Чырвонай зоркі».

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

P.S.* *Ледзь не забыў: Ягор Кузьміч прасіў прабачэння ў Фёдара Свірыда. А за што — той і да гэтага часу не змікіціў.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

11 СТУДЗЕНЯ

Беларускае тэлебачанне

9.00 «Вестгейт». Тэлесерыял.
9.55 «Шайбу, шайбу», «Дзяўчынка і леў». Мультфільмы.
10.30 Банка коміксаў.
11.00 Музычны салон Элеаноры Язерскай. «Усё пачынаецца з кахання...»
11.50 «Учора». Маст. фільм (Польшча).
15.00 Навіны.
15.15 «Дробязі жыцця». Дак. фільм.
15.35 «Калі б я быў маім татам». Мультфільм.
16.10 Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 8-ы клас. Ларыса Геніюш. «Як жыць, дык жыць для Беларусі...»
16.40 «Залечваюць песняю боль». Тэленарыс.
17.20 «Вера, Надзея, Любоў». Кампазітар Ігар Лучанок.
17.50 Музычны антракт.
18.00 «Старыя муры шмат чаго нам гавораць...» Тэленарыс.
18.10 Крэда.
18.25 Эканамікст.
18.35 «Тройчы па аднаму». Музычная перадача MTV.
18.50 Навіны (з сурдаперакладам).
19.00 Правінцыя. Рагачоўскі раён.
19.40 «Вестгейт». Тэлесерыял.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 Музычны антракт.
22.10 «Набожная Марта». Маст. фільм. 2-я серыя.
23.20 Цёмны пакой. Мадам.
23.50 «Толькі для дарослых». Мультфільм.
24.00 Навіны.
0.15 «Вялікая Мядзведзіца». Кіно і відэа для моладзі.

ГРТ

8.15 «Сакрэт Трапіканкі».
9.05 «У пошуках страчанага». Дзіна Дурбін. Вядучы Г. Скараходаў.
9.45 «Клуб падарожнікаў».
10.30 «Снежныя майстры». Мультфільм.
10.40 Смак.
11.10 Тэлерадыёкампанія «Мір».
14.20 «Віджыт спяшаецца на дапамогу».
14.40 Лего-го!
15.10 Цін-Тонік.
15.35 «Элен і хлопцы». Серыял.
16.00 Рок-урок.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 «Сакрэт Трапіканкі». Серыял.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Лато-Мільён.
19.00 «Адзін на адзін». Вядучы — А. Любімаў.
19.45 «Спакойнай ночы, малышы!»
20.00 Час.
20.45 «Зімовая вішня». Маст. фільм. 4-я серыя.
21.45 Мужчына і жанчына.
22.25 Ралі Парыж — Гранада — Дакар.
22.35 «Музагляд».
23.30 «Т. С. Н.» Серыял.

Канал «Расія»

6.30 Час дзелавых людзей.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.25 Патрабуюцца...
7.30 Зоркі гавораць.
7.35 Рытміка.
7.50 Усяго патроху.
8.45 Сялянскае пытанне.
9.05 «Санта-Барбара».
10.20 Міліцэйская хроніка.
10.30 Мульці-пульці. «Ну, пачакай!»
10.50 «Камень сноў».
11.15—11.30 Новая лінія.
15.05 Там-там навіны.
15.20 Свята кожны дзень.
15.30 Кенгуру.
16.20 Новая лінія.
16.50 Кліп-антракт. А. Малінін.
16.55 Ваш партнёр. Расійскія чыгункі.
17.10 Кіпрас Мажэйка. «Паралелі».
17.25 «Гісторыя кахання», ці Хет-трык Канстанціна Бескава».
17.55 «Пецярбургскія тайны». 7-я серыя.
19.25 Падрабязнасці.
19.35 «Санта-Барбара».
20.30 Маскі-шоу.
21.15. Астралогія кахання. Л. Успенская.
21.45 Экран крымінальных паведамленняў.
22.30 Рака часу.
22.35 Аўтаімгненне.
22.40 «Вобразы кахання». Дзённік кінафестывалю.
22.50 «У пошуках літаратуры». Праграма Б. Ерафеева.
23.30 «Заставайцеся ў капелюшы».

НТБ

17.00 «Віні-Пух і дзень клопатаў».
17.30 Паўгадзіны аб тэнісе.
18.00, 21.00, 23.00 «Сёння».
18.35 Герой дня.
19.00 «Маленькі магазінчык жахаў». Маст. фільм (ЗША).
20.40 «Тэфі-96»: хто ёсць хто.
20.45 Мультфільмы на ноч.
21.35 «Доктар куін, жанчына-ўрач».
22.30 Часінка.
23.20 «Без жылля, без закона». Маст. фільм (Францыя).

Санкт-Пецярбург

12.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм ТБ.
12.10 «Мануэла».
13.00 Хуткая дапамога.
13.30 Парады садаводам.
13.40 «Назад у школу». Маст. фільм (ЗША).
15.15 Стыль жыцця.
15.40 «Нямецкая хваля».
16.00 Музычны момант.
16.05 Тэлебліц.
16.10 Дзіцячае ТБ. «І. Дыхавічны: «Я — выпрабавальнік».
16.50 Па ўсёй Расіі.
17.10 Паказвае Ленінградская АТК.
18.10 Вялікі фестываль.
18.50 Спартыўныя навіны.
18.55 «Мануэла».
19.45 Тэлеслужба бяспекі.
19.55 «Рэйс 85-85». Частка 2-я.
20.55 «Залаты Цялец». Забаўляльная праграма.
22.00 Спорт, спорт...
22.15 Дзень нараджэння.
22.20 Асабістая справа.

ПАМЯЦЬ

ЁН ВАЛОДАЎ ТАЯМНІЦАЙ ЧАСУ

З кожным годам, які нас аддзяляе ад заўчаснай смерці Генадзя Каханоўскага, мы ўсё больш адчуваем, як нам яго нестае.

Нестае беларускаму краязнаўству. Ён адным з першых стаў рупіцца пра яго адраджэнне, разумеючы, што без ведання гісторыі сваёй «малой радзімы», без любові да яе не бывае і ведання гісторыі краіны, любові да радзімы вялікай.

Заснаваўшы і ўзначаліўшы Беларускае краязнаўчае таварыства, Генадзь Каханоўскі згуртаваў вакол яго багата энтузіястаў — як са сталіцы, так і з самых аддаленых куткоў Беларусі, якія свядома працягвалі лепшыя традыцыі 20-х гадоў. Тагачасныя ўлады добра разумелі, што краязнаўства жывіць дух патрыятызму, незалежніцтва, і таму доўга не рэгістравалі таварыства. Чуліся галасы, што краязнаўства зжыло сябе, што гэта дылетанцкае аматарства. Чуюцца яны і сёння: нашто, маўляў, тое краязнаўчае таварыства, калі мы ўсе ідзём да уніфікацыі — няхай памірае яно натуральнай смерцю...

Між тым, ва ўсёй Еўропе краязнаўства адраджаецца пад крыху іншай назвай — рэгіёназнаўства. Сцвярджаюць нават, што Еўропа XXI стагоддзя будзе Еўропай не народаў, не краін, а макра- і мікрарэгіёнаў. Ствараюцца цэлыя інстытуты рэгіянальных і лакальных праблем, выдаюцца дзесяткі прац, з якіх вынікае, што якраз на лакальным узроўні ўзнікаюць самыя небяспечныя канфлікты, і, каб папярэджваць іх, трэба вывучаць мясцовыя нацыянальныя, рэлігійныя і культурныя традыцыі і тэндэнцыі. Генадзь Каханоўскі прадбачліва разумеў усё гэта. На прыкладзе сваёй роднай Маладзечаншчыны (у шырокім яе сэнсе) імкнуўся асэнсаваць адметнасць гэтага рэгіёна і яго падобнасць да іншых, суседніх. На жаль, паслядоўнікаў у Генадзя Каханоўскага тут аказалася небагата. Выключэнне складаюць (называю тое, што ведаю) Гродзеншчына (Ліда, Наваградак, Карэлічы, Ашмяны, Астравец) і Віцебшчына (Орша, Браслаў, Шаркоўшчына). На Міншчыне (акрамя хіба, Слуцка і Нясвіжа), у тым ліку і ў самім Маладзечне, краязнаўчы рух заглух, чакаючы новых лідэраў. А ў сталіцы, са смерцю Генадзя Каханоўскага і спыненнем фінансавання з боку Міністэрства культуры і друку, перастала існаваць адзіная навуковая структура, якая займалася краязнаўствам, — адпаведны аддзел у Нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Ф. Скарыны пры Міністэрстве адукацыі і навукі. Аказаўшыся без кіраўніка і матэрыяльных сродкаў, супрацоўнікі гэтага аддзела мусілі разысціся, заняцца іншымі праблемамі.

Нестае Генадзя Каханоўскага беларускаму музеязнаўству. Ён доўгі час узначальваў Мінскі абласны краязнаўчы музей з сядзібай у Маладзечне, прыдбаў для яго нямала каштоўных экспанатаў, падабраў супрацоўнікаў, адданых сваёй справе. У выніку безаблічная ўстанова ператварылася ў культурны асяродак, вядомы не толькі ў Маладзечне, не толькі ў вобласці, але і ва ўсёй Беларусі, стала адным з цэнтраў наватарскай музеязнаўчай думкі.

А потым, калі Генадзь Аляксандравіч працаваў у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН Беларусі і ў Нацыянальным цэнтры імя Ф. Скарыны, ён працягваў займацца музеязнаўствам, ужо тэарэтычна асэнсоўваючы яго. Даследаваў гісторыю музеяў у Беларусі, ездзіў па іншых музеях — у Расію, Літву, на Украіну. Выяўляў там рэчы, кнігі, дакументы, якія паходзілі з беларускіх збораў. Пісаў артыкулы і чытаў лекцыі па музеязнаўству. Сёння, праўда, такія ж лекцыі, такія ж курсы чытаюцца і вядуцца ў Беларускім дзяржаўным універсітэце, Беларускім універсітэце культуры. Але без той апантанасці і шырыні поглядаў, якія былі ўласцівы Генадзю Каханоўскаму.

Нестае Генадзя Каханоўскага беларускай гістарычнай навуцы. Ён займаў у гэтай навуцы асаблівае месца, працуючы на сумежжы многіх дысцыплін — гісторыі, краязнаўства, літаратуразнаўства, этнаграфіі, фалькларыстыкі, мовазнаўства. Пра такую комплекснасць падыходу сведчаць асноўныя кнігі Генадзя Каханоўскага — «Археалогія і гістарычнае краязнаўства Беларусі ў XVI—XIX стст.» і «Адчыніся, таямніца часу» (абедзве выйшлі ў 1984 годзе).

Выбраная даследчыкам сінтэтычная прызма дазваляла бачыць новыя з'явы мінулага і сучаснасці ў новым, незвычайным ракурсе, больш комплексна і аб'ёмна. У выніку нараджалася нешта прынцыпова новае — радзімазнаўства, або, калі карыстацца тэрміналогіяй XIX ст., народазнаўства.

Урэшце, нестае Генадзя Каханоўскага беларускай літаратуры і літаратуразнаўству. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі, ён пісаў не толькі навукова доказна, але і вобразна, эмацыянальна. Каханоўскім выяўлены і асэнсаваны невядомыя раней факты жыцця і творчасці Янкі Купалы, Адама Гурыновіча, Міхася Чарота, Фелікса Тапчэўскага, многіх забытых пісьменнікаў «нашаніўскай пары». Перавага, вядома, аддавалася землякам — тым, хто або нарадзіўся на Маладзечаншчыне, або працаваў тут.

8 студзеня Генадзю Каханоўскаму, вучонаму і пісьменніку, які лёгка адчыняў таямніцы часу, свабодна валодаў імі, споўнілася б усяго шэсцьдзесят.

Адам МАЛЬДЗІС.

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. СЫЧОВА

КОНКУРС СКЛАДАННЯ

Рэдакцыя газеты «Звязда» аб'яўляе конкурс складання шахматных кампазіцый па артадаксальных жанрах, а таксама на кааператыўны і зваротны мат.

Лепшыя задачы і эцюды будуць апублікаваны на працягу 1996 года.

Гадавы конкурс складання адначасова будзе і конкурсам рашэнняў. На працягу года правядзём і святочныя экспрэс-конкурсы па рашэнню кампазіцый. Як і раней, змесцім цікавыя партыі і пазіцыі з турнірнай практыкі майстроў і гросмайстраў.

Мэта раздзела — кантакт з аматарамі шахмат. Чакаем вашых пісьмаў па разнастайных пытаннях.

Творы на дыяграмах і свае адказы трэба высылаць на адрас рэдакцыі: 220041, г. Мінск, вул. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».

Ніжэй прапануем першыя творы конкурсу складання.

№ 1. А. ВАРЫЦКІ *(Брэст)*

Белыя: Кра2, Лb2, Кс1(3).
Чорныя: Крd1, Ле1, Са1, пп:с2, d2 (5).
Кааператыўны мат за 2 хады (два рашэнні).

№ 2. І. БОНДАР *(Ганцавічы)*

Белыя: Кра7, Kb4; пп:b2, c3, f4, g4(6).
Чорныя: Кра5, пп:с7, d2, d7, е6, е7(6).
Выйгрыш.

Нагадаем, што ў задачах на кааператыўны мат пачынаюць чорныя і «дапамагаюць» белым аб'явіць мат чорнаму каралю.

РЭПАРТАЖ

ХТО Ў КІШЭНІ МАЕ, ТОЙ І БАЛЬ СПРАЎЛЯЕ

Шэсць гадоў назад ва ўрочышчы «Гай» для будаўніцтва санаторыя быў высечаны невялікі ўчастак лесу. І хаця ўрочышча падыходзіла ўшчыльную да горада і лес быў моцна засмечаны, сам факт высечкі выклікаў многа шуму. Мясцовыя барацьбіты за справядлівасць праз гарадскую газету павялі наступ на Баранавіцкае аддзяленне чыгункі, якое і задумала пабудаваць санаторый для сваіх работнікаў. Дарэчы, побач з санаторыем тэкстыльнага камбіната.

Але перабудова ўжо заканчвалася, а СССР стаяў на мяжы вялікай катастрофы, і ўжо нікому не было справы ні да лесу, ні да санаторыя. Барацьбіты заняліся палітыкай, выбарамі...

За дзень да Новага года сустракаю знаёмага.

— Хочаш убачыць баль у час чумы, зазірні ў санаторый чыгуначнікаў, — прапанаваў ён.

Праз некалькі дзён я ўжо падыходзіў да гэтага санаторыя. У параўнанні з ім санаторый тэкстыльнага камбіната выглядаў звычайнай чатырохпавярховай «хрушчоўкай», а ён, між іншым, будаваўся ў часы, калі не было праблемы ні з грашыма, ні з палівам... А тут, калі ў краіне такое цяжкае становішча, узводзіцца, а першая чарга ўжо працуе, палац-санаторый. Сапраўды, усё тут зроблена дыхтоўна і з размахам. Граніт і мармур звонку, імпартовыя дзверы на ўваходзе адчыняюцца мякка і нячутна. Інтэр'ер таксама абстаўлены з густам, але ўсё ў ім замежнае. Мэбля, тэлевізары, свяцільнікі, пластмасавыя вазоны ў кадках, парцьеры... Нават сакратарка ў прыёмнай галоўнага ўрача, калі б мела не такі сур'ёзны выгляд, устрымалася б як чужаземка.

А затым галоўны ўрач А. Драздоў вадзіў мяне па розных кабінетах і паказваў, у якім і ад чаго лечаць. Тут ёсць і саляная пячора, галакамера, у якой могуць лячыцца хворыя на астму, а ў кабінеце кітайскай медыцыны хворымі займаюцца спецыялісты, якія прайшлі стажыроўку ў прэстыжных цэнтрах Расіі...

Доктар расказвае, што пражываючыя ў санаторыі праходзяць поўны цыкл аздараўлення, што іх абслугоўваюць дваццаць дзве медсястры і дзесяць урачоў, што ў лесе, каля санаторыя, будзе пракладзена сцежка здароўя, што... Я слухаю галоўнага ўрача, а ў самога круціцца дзве думкі: «Для каго ўсё гэта зроблена? І на якія (чые) грошы? Калі б санаторый належаў не чыгунцы, якая і надалей застанецца дзяржаўнай, можна было б падумаць, што нейкія ценявыя структуры ўкладваюць грошы, каб затым гэты будынак прыватызаваць.

На нейкі час застаюся адзін. Пытаюся ў старога чалавека з палачкай, які спыніўся каля лесвіцы: хто ён, кім працаваў? Гаворыць, што сорак гадоў прарабіў слесарам, а цяпер пенсіянер. Хварэе. А потым я размаўляў з пенсіянерам-машыністам і з праваднiцай, якая працуе. Яны выказалі задавальненне ўсім. Добрыя абслугоўванне, лячэнне, харчаванне... І галоўнае, невялікая плата. Хаця пуцёўка каштуе каля трох мільёнаў, чалавек плаціць за дваццаць чатыры дні дзвесце восемдзесят тысяч.

У гэты ж дзень я сустрэўся і з начальнікам Баранавіцкага аддзялення Беларускай чыгункі, але тут хачу зрабіць невялікае адступленне.

З распадам Саюза распалася і ўся аздараўленчая сістэма. Пры ўсіх нараканнях на несправядлівасць, а яна была, бо пуцёўку часта без «блату» атрымаць было цяжка, хворага чалавека прадпрыемства магло накіраваць у спецыялізаваны санаторый практычна ў любую рэспубліку былога Саюза. Пансіянаты, санаторыі, дамы адпачынку, нягледзячы на ўсе недахопы, працавалі адладжана. Сёння сітуацыя рэзка змянілася. Хто цяпер можа паехаць на поўдзень лячыцца? Беларусі неабходна ствараць сваю аздараўленчую сістэму, якая кампенсавала б хоць у нейкай меры страчанае.

Начальніку Баранавіцкага аддзялення чыгункі В. Рахманько я задаў пытанне адкрыта: «Адкуль у вас такія грошы, каб адбудаваць гэты санаторый? Няўжо чыгунку не закрануў эканамічны крызіс?»

І тут я даведваюся, што аддзяленне сваіх грошай не мае, а якія зарабляюцца, паступаюць на цэнтральны рахунак. Ідэю ўзвядзення санаторыя падтрымаў Я. Валадзько — начальнік Беларускай чыгункі, а таксама В. Рагачоў — старшыня прафсаюза чыгункі.

Акрамя таго, што ўжо ёсць свой санаторый, Віктар Рыгоравіч вядзе перамовы з кіраўніцтвам тэкстыльнага камбіната аб набыцці санаторыя тэкстыльшчыкаў, і сталічнае начальства дае на гэта згоду. Справа ў тым, што тэкстыльны камбінат усё «тужэй зацягвае пояс». А колькі гадоў назад на камбінаце «шыкавалі». Калі ў горадзе зарплата ў сярэднім была 2-3 тысячы рублёў, тэкстыльшчыкі атрымлівалі па 8 тысяч, а наперад ніхто не глядзеў. На чыгунцы з самага пачатку гэтым шляхам не пайшлі. Зарплата ў начальніка аддзялення — 1 млн. 100 тысяч рублёў, у многіх работнікаў чыгункі яна бывае вышэйшая. Вядома, што такая ўраўнілаўка не можа з'яўляцца эталонам, хаця і дазваляе эканоміць. Баранавіцкі чыгуначны вузел — буйнейшы ў Беларусі. Гэта сотні кіламетраў чыгункі, завод па рамонту электрычак, капітальны рамонт электравозаў. Дарэчы, рамонт у Прыбалтыцы абыходзіўся б у 4—7 разоў даражэй.

Пра стабільнасць работы чыгункі (Баранавіцкага аддзялення) гаворыць і тое, што за два гады не скарацілі ніводнага чалавека, ні разу не было затрымкі зарплаты. І гэта на фоне таго, што працэнт перавозак рэзка скараціўся. Скажам, транзіт з Украіны ў Прыбалтыку ўпаў на 70 працэнтаў, вялікую канкурэнцыю чыгунцы стварыў аўтамабільны транспарт. Да гэтага трэба дадаць стратнасць прыгараднага транспарту. Але ёсць і альтэрнатыўныя рашэнні. Скажам, практычна спыніў работу вузел Зубкі (Польшча)—Берастaвіца, праз які ў лепшыя часы праходзіла да 4 млн. тон грузу ў год. Быў створаны калідор для перавозкі вугалю з Сілезіі ў Літву. Каля 500 вагонаў шчэбеню штосутачна адпраўляецца з Сітніцы (Мікашэвічы) у Маскву, але самы высокі прыбытак даюць транзіт і грузавыя перавозкі.

Як бачым, наша чыгунка можа дазволіць сабе мець шыкоўны санаторый. Калі не памыляюся, шосты па ліку.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

Вясной 1974 года ў Бярэзінскі біясферны запаведнік з Белавежскай пушчы былі завезены 5 зуброў. Для адаптацыі іх змясцілі на месяц у вальеру, а потым выпусцілі на волю.

Але зубрам балоцістая мясцовасць не вельмі спадабалася (шмат вады, мінімум корму, ды плюс да ўсяго крывасмокі), вось і падаліся яны праз раку Бярэзіну на сухадолы ў Зембінскае лясніцтва Барысаўскага лясгаса. З таго часу прыжыліся там і цудоўна сябе адчуваюць. На сённяшні дзень іх налічваецца 36 асобін.

Барысаўскі лясгас з першых жа дзён узяў на сябе ахову і падкормку гэтых жывёл. Выдзелены спецыяльна два егеры для аховы і аднаўлення зубра. Ды і затраты лясгаса на іх падкормку немалыя: толькі за апошнія 10 месяцаў 1995 года было затрачана каля 5 млн. рублёў. Барысаўскі лясгас паказаў сапраўдны прыклад клопату і аховы прыроды свайго раёна, і заслуга ў гэтым усяго калектыву лясгаса.

Уладзімір ФЯДОТАЎ.

На здымках: егер Мікалай Мікалаевіч **Шацёрка** — адзін з тых спецыялістаў, якія даглядаюць зуброў.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 68-28-57, 68-29-16, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 68-28-54, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Брэсце — 33-640, Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 5-68-24, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 68-28-71. ФАКС: 32-35-05, 68-27-83.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 113.191. Індэкс 63.850.
Зак. № 117.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12